

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 24 SEPTEMBER 1919

No. 195

INHOUD

ENGELAND EN PERZIË door <i>H. Dunlop</i>	Blz. 873
De Marken door <i>Mr. E. C. van Dorp</i>	875
De Millioenen-Nota	876
De „Heffing Ineens” volgens het voorstel der H.H. Marchant c.s. door <i>G. M. Boissevain</i>	879
Het Kapitaal der in Nederland werkende Hypotheekbanken door <i>Mr. J. G. de Hoop Scheffer</i>	880
Exportinformatie van de Jaarbeurs	882
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	882
MAANDCIJFERS:	
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen ..	883
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	884—891
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland *f 15,—*. Buitenland en Koloniën *f 17,—* per jaar. Losse nummers *30 cents.*

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën *f 0,35* per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

22 SEPTEMBER 1919.

In verband met de storingen, die binnen enkele dagen moeten plaats vinden op de vele uitgiffen van den laatsten tijd, was de stemming op de geldmarkt de afgelopen week zeer verdeeld. Het aanbod van prolongatiegeld kromp sterk in, daar aflopende posten herhaaldelijk beschikbaar gehouden werden voor het bovenvermelde doel. De prolongatierente steeg dan ook snel van 3 tot 5 pCt. Daarentegen bleef dagelijks geld sterk aangeboden en was het de meeste dagen bijna niet te plaatsen. Ook de discontomarkt bleef ruim, vooral voor 3-maandspapier, dat meestal tot ongeveer 3½ pCt. plaatsing vond. Gemeentepapier kon voor 4½ à 4¼ pCt. plaatsing vinden.

* * *

Bij de inschrijving op *f 60* millioen schatkistpapier is in het geheel ingeschreven voor *f 57.113.000*: Toe-

gewezen zijn *f 21.000.000* driemaandspromessen voor *f 989.83*, *f 16.810.000* zesmaands-promessen voor *f 979.19* en *f 10.653.000* biljetten voor *f 1.001.53*, gevende eene netto rendement van resp. 3.09, 4¹/₁₆ en circa 4 percent. * * *

De weekstaat van de Nederlandsche Bank vertoont nog eenige inkrimping van de uitzettingen. De binnenlandsche wissels verminderden met 5 millioen en de beleeningen met 2½ millioen. Daar de rekeningcourant-saldi van anderen 3½ millioen kleiner werden en de schuld van het Rijk met ruim 1 millioen vermeerderde, verminderde de bankbiljettenomloop ongeveer 6 millioen. * * *

De Markenkoers heeft de afgelopen week weder eens sensationeele schommelingen ondergaan. De in de vorige week begonnen daling werd in het begin dezer week van nog grooter afmeting, zoodat Dinsdag voor 8.15 en 8.— werd verhandeld. Hierop volgde onder hevige schommelingen een sterke verbetering tot 11.50 hedenochtend, waarna echter weder een tamelijk sterke daling intrad; slot ca. 10.90 aangeboden. Ook Parijs was aan hevige schommelingen onderhevig 30.80—29.—30.95.

ENGELAND EN PERZIË.

Hoewel de wereldoorlog aan het Britsche rijk honderden milliarden aan geld en vele honderdduizenden, zoo niet een geheel millioen, levens zijner beste en krachtigste mannen heeft gekost, heeft het in vijf jaren tijds zijn invloed in Afrika en vooral ook in Azië op veel grooter schaal uitgebreid dan vroeger dikwijls in meer dan een eeuw.

De ongehoorde energie, waarmede de blanke rassen elkander om de wereld-hegemonie bestrijden, heeft de verbazing van de wereld en vooral van de Aziatische wereld gewekt. In Japan heeft men vermoedelijk reeds begrepen, dat de explosieve kracht, waarvan de blanken thans weer blijf geven, eenvoudig niet te weerstaan is, en zoo heeft Japan ter vredesconferentie zich moeten neerleggen bij een terugzetting, waarover het zich zoo vaak had beklagd, terwijl de Westersche staatslieden er al of niet opzettelijk voor schijnen gezorgd te hebben, dat de tusschen Japan en China bestaande geschillen, voorloopig althans, niet uit de wereld geraken. En indien men er alsnog in slagen mocht, van den Volkerenbond te maken een onwrikbaar lichaam, hetwelk over de door Léon Bourgeois c.s. verlangde sancties in den vorm eener Internationale Politie beschikt, dan ligt de wereld inderdaad aan de voeten der triumfeerende Westersche beschaving, onder leiding van de krachtigste en talrijkste nationaliteiten binnen die beschaving: de Britsche en Amerikaansche Angelsaksers. De wijze, waarop dit stoere ras tot nog toe de hem door de geschiedenis

toevertrouwde belangen heeft behartigd, het schier ongeëvenaarde assimilatie-vermogen, waarover het beschikt, zijn geëigend ons hoop voor de toekomst te geven. En in ieder geval: het had heel wat erger gekund. Of nu deze snelle ontwikkeling der gebeurtenissen niet plotseling gestuit zal worden door allerlei sociale, financieele en arbeiders-moeilijkheden, die de geheele Westersche beschaving topzwaar kunnen maken en tot geheele machteloosheid en ineenstorting brengen, moet worden afgewacht. Op het oogenblik hebben wij te doen met den bestaanden toestand. De Engelsche schrijver Honon ¹⁾, in het bijzonder sprekende over de positie van het Britsche imperium, heeft het misschien bij het rechte eind, wanneer hij zegt: „Plus la Fédération Britannique comprendra de „libres associés, moins elle sera britannique et plus „elle sera mondiale. C'est bien ce qu'a compris le „général Smuts; si le Transvaal ne peut plus être „indépendant, mieux vaut qu'il soit un membre de la „Fédération britannique qu'un sujet de tout autre „empire unitaire. C'est là tout le secret du développement de cette Fédération, malgré les fautes et les „procédés employés.”

De tusschen Engeland en Perzië gesloten overeenkomst, waardoor volgens zeer velen dit laatste aloude rijk zou zijn vernederd tot een „protectoraat” van Engeland ²⁾, heeft aanleiding tot velerlei commentaar geleverd. Naar gelang de bedillers pro- of anti-Engelsch zijn, luiden de opmerkingen vergoelijkend of afbrekend. Eigenaardig is het, dat in onze pers vaak een in Engeland verschijnend dagblad geciteerd wordt, de „Daily Herald”, hetwelk de Perzische transactie niet beter dan „roof” en „diefstal” noemt. Vraagt men echter wat de positie van dat blad is, dan verneemt men in Engeland, dat niemand weet, hoe het gefinancierd wordt, hoewel men niet verzwijgt, dat het waarschijnlijk door Russisch-Duitsche bolsjewisten wordt gesteund.

Ook van Fransche zijde wordt schande gesproken over de wijze, waarop een „ancien et glorieux empire” zooals Perzië behandeld is geworden. Maar wanneer men de geschiedenis van dit land raadpleegt, dan treft men verscheidene perioden aan, die soms eeuwen geduurd hebben, waarin de Perzische Staat, hetzij als semi-onafhankelijk koninkrijk, hetzij als suzerein, hetzij eenvoudig als provincie, deel uitmaakte van een grooter geheel. Maar ook glorierijke dagen heeft het Perzische volk gekend, toen het zelf de kern van een wereldrijk uitmaakte. In de bekende authentieke geschiedenis van de afgelopen 25 eeuwen kunnen wij telkens terugkeerende perioden van contractie en expansie waarnemen, men heeft slechts een historischen atlas te raadplegen om het te constateeren. Telkens werden tijden van macht en invloed op allerlei gebied afgewisseld door perioden van verval en van de diepste vernedering.

In de 7e eeuw n. C. veroverden de Arabieren het nog kort te voren in West-Azië oppermachtige rijk der Sasaniden en werd dit laatste een provincie van het groote Rijk der Chaliefen. Maar geleidelijk ontworstelde het zich aan den druk der overweldigers, en reeds aan het hof van Haroen-al-Rasjid te Bagdad was de Arabische invloed, wat de politiek aangaat, tot nul gereduceerd. Geleidelijk ontwikkelden zich onafhankelijke Perzische vorstendommen, die zich naar gelang der omstandigheden nu eens bijeenvoegden, dan weer door Turken of Mongolen veroverd en verwoest werden. Wel is het land de door deze laatste aangerichte verwoestingen der 13e eeuw nooit geheel te boven gekomen. Maar in de 17e eeuw beheerschte het Perzische rijk der Sefeviden niet alleen het tegenwoordige grondgebied, maar ook een groot

deel van Mesopotamië en den Caucasus, welke gebieden het achtereenvolgens aan Turkije en Rusland moest afstaan. In het midden der 18e eeuw bereikte Perzië nog een oogenblik het toppunt van zijn macht, toen een Perzisch leger de oude hoofdstad van den Grooten Mogol, Delhi, veroverde en beladen met de schatten van Hindostan, naar Perzië terugkeerde. De pauwentroon, thans nog te Teheran aanwezig, en een beroemde kroondiamant herinneren de Perzen nog aan die roemrijke dagen.

Maar gedurende de 19e eeuw en tot in onzen tijd is er in Perzië van kracht, macht, noch heerlijkheid sprake meer geweest.

Turkije, de aartsvijand ¹⁾ was geleidelijk in verval geraakt. Maar in het Noorden was het rijk van Peter den Grooten geworden tot de zich aldoor op de kaart van Azië uitbreidende „Russische olievlek” en in het Zuid-Oosten was het verzwakke regime van den Grooten Mogol omvergeworpen door dat van de veroverende kooplieden van Engeland, en na den Sepoy-opstand van 1857 was het bestuur der East-India Company in Britsch-Indië door het oppermachtige rijksbestuur vervangen.

Ingedrongen tusschen twee zich steeds uitbreidende staten kon de toch reeds in verval zijnde Perzische staat zich slechts met moeite staande houden, en alleen door telkens Rusland tegen Engeland uit te spelen, gelukte het den Sjah nog lang een schijn van onafhankelijkheid te bewaren. Ook pogde men te Teheran, door het ontbieden van raadslieden uit andere Europeesche landen, vooral uit Frankrijk, Oostenrijk, Italië, België, Nederland en Zweden, een internationaal tegenwicht te scheppen tegen den nu eens overheerschenden Russischen, dan weder oppermachtigen Engelschen invloed. In de eerste helft der 19e eeuw werden Fransche zoowel als Engelsche officieren belast met het africhten van Perzische soldaten, ongeveer in 1860 werd aan Oostenrijksche ambtenaren het inrichten eener postadministratie opgedragen. De lijfartsen van den koning der koningen waren veelal Franschen. Er waren scholen, door Fransche Lazaristen beheerd, andere waren opgericht door Amerikaansche en Engelsche zendelingen. Onder de Perzische Mohammedanen maakten deze godsdienstige afgezanten wel geen proselieten, maar door hunne scholen verbreidden zij de kennis van de beide voornaamste Westersche talen. De Fransche invloed te Teheran is steeds tamelijk sterk geweest, hoewel van een gansch anderen aard dan die der Russen en Britten. Het was in de eerste plaats een moreele en intellectueele invloed, dien de Franschen uitoefenden, een invloed, die hun tot eer strekt, en waarop zij met rechtmatigen trots mogen wijzen. En wanneer men zich thans te Parijs wil verzetten tegen het vestigen van een Britsch „protectoraat”, dan is het wel in de eerste plaats, omdat men, o.i. ten onrechte, vreest, dien ouden en weldadigen invloed te zullen verliezen. In het begin der 20e eeuw werd de Belgische regeering door Perzië aangezocht, ambtenaren uit te zenden, die het bestuur der Perzische *douane* zouden reorganiseeren. De ambtenaren werden door België aan Perzië geleend, het tot nog toe vigeerende pachtsysteem werd afgeschaft en de Belgen organiseerden het douanesysteem op moderne Europeesche wijze. Het heeft van den aanvang af zeer goed gefunctioneerd, en vormt een van de voornaamste en best beheerde bronnen van inkomsten. Verd het postwezen door Oostenrijkers ingericht, dezen zijn na eenige tientallen van jaren verdwenen en door Perzische ambtenaren, die zich over het geheel zeer goed van hun taak kwijten, vervangen. Maar ook de telegraaf deed als Europeesche nieuwigheid ongeveer 50 jaren geleden haar intrede in Perzië. Het Engelsche

¹⁾ In *Europe Nouvelle* van 30 Aug. 1919, p. 1643.

²⁾-Zie den aan het einde van het tweede gedeelte geplaatsten tekst der overeenkomst.

¹⁾ Niet alleen op staatkundig maar ook op godsdienstig gebied zijn de beide Mohammedaansche volkeren tegenstanders, want terwijl de Turken de orthodoxe Soena belijden, behooren de Perzen tot de Sjiiitische secte, die den Sultan niet als Chalief erkent.

gezantschap te Teheran wist de concessie te verkrijgen voor den aanleg van de telegraaflijn van Bagdad via Bassorah en Bushire en Gwadoer naar Karachi. Later werden door de Engelschen nog vele andere lijnen aangelegd, zoodat in onze dagen alle belangrijke telegraaflijnen door hen worden onderhouden. Natuurlijk is dit werk, hetwelk voor een deel ook exploratiewerk was, aan hun invloed ten zeerste ten goede gekomen, terwijl zij in allerlei tot nog toe bijna onbekende streken doordrongen en daar telegraafkantoren met personeel vestigden.

Rusland had echter geenerlei beschavenden of voortbrengenden invloed op het land uitgeoefend. In het begin der 19e eeuw had Napoleon te Finkenstein een of- en defensief verbond met Perzië tegen Rusland gesloten, evenals in onze dagen de Duitschers gepoogd hebben Perzië aan zich te verbinden, in beide gevallen met het doel, door Perzië heen Rusland aan te vallen en Britsch-Indië te bedreigen. Evenals in onze dagen de Duitschers, werden toen de Franschen in hunne plannen gedwarsboomd door de verbonden Russen en Britten. Hier heeft na verloop van een eeuw de geschiedenis zich met opmerkelijke gelijkheid herhaald en zijn het Engelschen en Russen geweest, die tezamen de hegemonie van een der Europeesche militaire staten bestreden. In 1813 had het ongelukkige Perzië een vrede met Rusland te sluiten, die het van meer dan een half dozijn provincies in den Caucasus beroofde en de Caspische Zee tot een Russische binnenzee maakte. In 1828, na een tweeden ongelukkigen oorlog met Rusland, verloor Perzië hetgeen het nog in den Caucasus over had, moest een geldelijke schadevergoeding betalen en een tractaat sluiten (het tractaat van Turkomanchai) waarbij het zich verbond van Russische goederen niet meer invoerrecht dan 5 pCt. ad valorem te heffen en aan Rusland het recht gaf, consuls aan te stellen op Perzisch gebied. Later hebben de overige Europeesche staten met Perzië tractaten gesloten (ook Nederland), waarbij zij op den voet der „meest begunstigde natie” werden gesteld en zoo dezelfde rechten verkregen als Rusland.

H. DUNLOP.

(Slot volgt.)

DE MARKEN.

De dwaasheid der huidige Entente-politiek culmineert in de wijze, waarop de Valuta-conferentie te Parijs zal zijn samengesteld: nl. zonder de mogendheden, welker geldwezen de ernstigste patiënt is.¹⁾ Wanneer dan nog de raad van de Times zal worden opgevolgd: dat de banken alleen mannen van de practijk, die gewoon zijn met wissels om te gaan, moeten zenden en vooral geen theoretici (is dit een hak op Keynes, den uiterst bekwamen theoreticus, die Engeland als financieele specialiteit te Parijs heeft vertegenwoordigd en van wien verluud is, dat hij zich niet met de Lloyd George-politiek kan vereenigen?) dan zal men het daar inderdaad wel ver brengen met de stabiliseering der wisselkoersen. Lloyd George heeft het verkondigd: „that there is nothing whatever in the doctrines of political economy” (kostelijk is Hartley Withers' persiflage op 's eersten Ministers economische kennis in the Economist van 19 Juli), de economie zal dus ook in de Engelsche politiek voorloopig wel als „aftandsche” wetenschap gelden; en zoo gaan wij allen met zoo licht mogelijke bagage „the way to ruin” op.

Men wil de wisselkoersen gaan stabiliseeren, maar een helder inzicht in de oorzaken van de beweging dier koersen ontbreekt vooralsnog geheel. Een paar jaar lang heeft „de practijk” de gelegenheid gehad te toonen, wat zij op het gebied der stabiliseering vermocht; mislukking over de geheele lijn is het eenige resultaat geweest; een doorslaand bewijs, dat men tegen de zichzelf gestelde opgave niet opgewassen

was: maar het zelfvertrouwen schijnt er geen oogenblik door geschokt; en „de theorie” blijft met een meelijdend glimlachje terzij gesteld.

Zoo is de Mark gezakt tot een peil zóó laag, als men nimmer mogelijk geacht had. Een van de episodes op dezen lijdensweg is de invloed, dien de te onzaliger ure door den Minister Erzberger opgevatte plannen tot inwisseling of afstempeling der bankbiljetten op den koers gehad hebben. In deze zaak is veel duister gebleven; het loont de moeite nog eens critisch na te gaan van hoe weinig klare denkbeelden men uitging, al zijn de plannen, na eenige weken de financieele wereld noodeloos te hebben verontrust, nu eindelijk van de baan. De Minister heeft niet alleen de goede gedachte gehad een vergadering van belanghebbenden uit de practijk in deze inderdaad practische quaestie te hooren, hij heeft ook naar haar raad geluisterd. Daar waren niet alleen vertegenwoordigers van groote banken, credietverenigingen en girocentralen, maar ook van gemeenten, van groot- en kleinhandel, industrie en landbouw en tegen den unaniemen tegenstand van al deze kringen en — last not least — van de Rijksbank, heeft de Minister blijkbaar niet opgedurfd, hoe vast besloten hij zich aanvankelijk ook getoond had. Men wees op de technische moeilijkheid om 42 milliard aan bankbiljetten — ongeveer 2 milliard stuks — af te stempelen en op het groote gevaar van valsche stempeling; of — zoo de Minister geen afstempeling, maar inwisseling in den zin had — (de Minister schijnt zelf nooit precies geweten te hebben, wat hij eigenlijk bedoelde) op de technische onmogelijkheid om zich de benoedigde 40.000 ton papier te verschaffen en binnen afzienbaren tijd te drukken. Men wees op de stagnatie in het economisch leven, die door het tijdelijk intrekken der biljetten zou worden veroorzaakt, terwijl het onmogelijk zou blijken tijdelijk papier er voor uit te geven. Het bestuur der Rijksbank sprak van een ruilmiddel-catastrofe van ongekenden omvang, het wees ook op het bezwaar, nu weer nieuw papier in omloop te brengen, nadat het publiek al zooveel soorten had leeren kennen; en op het gevaar, dat men liep, het vertrouwen in het papier te ondermijnen.

Daarnaast gaf men te kennen, dat het doel waarschijnlijk niet eens bereikt zou worden. Nu is dat doel vrij nevelachtig gebleven. Minister Erzberger sprak daarbij steeds van twee zeer verschillende dingen: het voorkomen van het onttrekken van kapitaal aan de belastingen door het oppotten van bankbiljetten; en het denkbeeld, den bankbiljettenomloop te verminderen door een deel van het ingeleverde in te trekken of de nominale waarde er van te verminderen. Nu eens verklaart Erzberger, dat hij aan dit laatste niet denkt, dan weer zegt hij, dat hij van den maatregel vermindering van den omloop verwacht; en wanneer hij ten slotte het plan heeft opgegeven, „dat hij toch op maatregelen zal moeten bedacht zijn, om den bovenmatigen papieromloop te verminderen.” Nog onduidelijker wordt de zaak door een mededeeling van de Börsencourier: dat hand in hand met die vermindering dan weer een „Ausbau” van het baargeldlooze geldverkeer zou gaan. Sprekender bewijs, dat men niet recht wist, wat men deed, is niet te geven. De vermindering der circulatie op dit oogenblik zou toch zeker geen ander doel hebben gehad, dan om de waarde van de Mark op te heffen; een „Ausbau” van het baargeldlooze geldverkeer zou echter even juist het tegenovergestelde gevolg hebben gehad, de werking van de circulatie-vermindering weer te niet hebben gedaan. Baargeldloos verkeer is alleen van belang in verband met de dekking der biljetten, die op het oogenblik geen rol speelt en een materie, die men in Duitschland gerust voorloopig kan laten wachten op betere tijden, als het geldwezen weer in ordelijke toestand zal zijn.

Even onduidelijk nu als het doel van den maatregel, even onduidelijk is de juiste oorzaak van de Marken-débâcle gebleven, die de inwisselingsplannen

¹⁾ [Zie het artikel „Internationale Valuta-Conferentie” in No. 190. — Red.]

begeleide: tusschen 1 en 19 Augustus daalde de Mark van 15,37½ op 11. Dat hangt samen met de volmaakte duisternis, die er heerschte ten opzichte van de plannen der regeering ten aanzien der zich in het buitenland bevindende Markbiljetten. Eenerzijds kon men lezen, dat de bedoeling van den maatregel zou falen, wanneer het gelukte Markbiljetten naar het buitenland te brengen, dat men dus de grens hermetisch moest sluiten, dat intusschen door de voorbarige publicatie der regeeringsplannen reeds voor millioenen aan biljetten over de grens was gebracht. Aan den anderen kant verluiddde, dat de regeering de maatregelen overwoog, die de afstempeling of inwisseling der Markbiljetten in het buitenland mogelijk zouden maken en over een overeenkomst met het buitenland daaromtrent onderhandelde; dat de bezitters van Marken in het buitenland zich uit dien hoofde daarvan trachtten te ontdoen; dat een groote „vlucht” van Marken uit het buitenland naar Duitschland daarvan het gevolg was en dit de Marken-débâcle verklaarde. Er zouden dus twee regelrecht tegen elkaar ingaande bewegingen zijn geweest; één van Marken uit Duitschland, uit vrees voor de belastingplannen; men mag toch aannemen, dat alleen aan Duitschers toebehoorende biljetten belastingplichtig zouden zijn geweest, terwijl de eigendom van in 't buitenland zich bevindende biljetten natuurlijk niet aan te toonen zou zijn.

En een tweede vlucht van Marken naar Duitschland, uit vrees van waardevermindering door gedeeltelijke intrekking of „afzetting”, aan welken maatregel natuurlijk alle Marken onderworpen zouden zijn. (Dat deze vrees voor waardevermindering zinloos was, daar contingentering de waarde niet vermindert zou hebben, blijve daargelaten; de vraag is alleen, of het motief werkte).

Of deze beide bewegingen inderdaad hebben plaats gehad, vermag alleen hij uit te maken, die de gelegenheid heeft de practijk, het feitelijk gebeuren, te overzien. Maar één ding is duidelijk: dat de débâcle der Mark daaruit dan slechts te verklaren zou zijn, voorzover de vlucht der Marken naar Duitschland de andere overtroffen heeft. Daarnaast — en wellicht in de eerste plaats — zou ik geneigd zijn, de débâcle te wijten aan het te voorschijn komen en in het verkeer brengen in Duitschland zelf van opgepotte Marken. Men schat die opgepotte voorraden zeer verschillend: schattingen tusschen de 3 en 15 milliard Mark kwam mij onder de oogen. Om te ramen wat het te voorschijn komen beteekent, moet men dan tevens nog rekening houden met den werkelijken omloop, die zelf ook weer zeer verschillend beoordeeld wordt; de Minister Erzbenger zelf schatte hem op 24 milliard van de in het geheel uitgegeven 42 milliard. Ergens las ik een schatting van 10 pCt. der uitgifte of 4,2 milliard. Dit moet echter een vergissing zijn, waar de normale omloop vóór den oorlog op 6 milliard wordt geschat.

Met zelfs eenige benadering van juistheid is de invloed van het in het verkeer terugvloeien van opgepotte voorraden biljetten dus niet na te gaan; dat het invloed moest uitoefenen, staat daarentegen vast; en dat een dergelijke terugvloeiing aan te nemen is en te verwachten was, heeft het gebeurde in Tsjecho-Slowakië getoond. Daar werden, na afkondiging der afstempeling van bankpapier, o.a. 27 millioen aan postzegels opgekocht en alle zegels ingeslagen, die maar te krijgen waren, om in plaats der biljetten als „hamsterobject” te dienen.

Een wonderlijken kijk op de plannen des Ministers gaf ook zijn aankondiging, dat hij twee maanden wilde geven voor de „bankbiljetten, die werkelijk in circulatie waren” en een paar jaar voor de overige.

Hoe meende de Minister die te onderkennen? Meende hij werkelijk, dat alleen de opgepotte biljetten zich in kassen van menschen bevinden en „bil-

jetten in circulatie” in spoorwegcoupé's of per vlieg-machine reizen?

Het ondoordachte plan is van de baan, maar heeft nu intusschen door de veroorzaakte onrust slechts kwaad gebrouwen.

Een volgend maal over de toekomst der Mark.

E. C. VAN DORP.

DE MILLIOENEN-NOTA.

De op 16 September 1919 bij de Tweede Kamer ingezonden „Nota, betreffende den toestand van 's Lands financiën” leert ons omtrent dien toestand het volgende:

In het, eerst op 30 Juni 1918 afgesloten, dienstjaar 1915 bedroegen, in duizenden guldens:

	Totaal	Buitengewoon	Crisis	Gewone dienst
Uitgaven	504.484	54.403	208.649	241.431
Ontvangsten	263.491	41.848	— 4.240 ¹⁾	225.883
Tekort.....	240.993	12.555	212.889	15.548

Deze cijfers luiden voor het, eerst op 31 December 1918 afgesloten, dienstjaar 1916:

	Totaal	Buitengewoon	Crisis	Gewone dienst
Uitgaven	532.531	33.967	256.050	242.514
Ontvangsten	309.978	13.778	33.410	262.790
Tekort.....	222.553	20.189	222.640	
Overschot.....				20.276

Omtrent het dienstjaar 1917 deelt de Nota o.a. mede, dat nog slechts voorloopige bedragen kunnen worden opgegeven, aangezien ook wat dezen dienst betreft tot verlenging van de gebruikelijke termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting en de inzending der rekeningen werd besloten. Volgens de thans bekende gegevens bedroegen de

	Totaal	Buitengewoon	Crisis-	Gewone
		(in duizenden)	dienst	dienst
Uitgaven.....	683.934	39.209	376.963	267.761
Ontvangsten	532.480	10.662	219.716	302.102
Tekort.....	151.454	28.547	157.247	
Overschot.....				34.341

Omtrent het dienstjaar 1918 leveren de voorloopige gegevens de volgende uitkomst op:

	Totaal	Buitengewoon	Crisis-	Gewone
		(in duizenden)	dienst	dienst
Uitgaven.....	970.962	77.311	568.285	325.366
Ontvangsten	540.568	11.876	213.971	314.721
Tekort.....	430.394	65.435	354.314	10.645

Hierbij zij aangeteekend, dat de crisisuitgaven voor de hoofdstukken VI (Marine), VII A (Nationale Schuld) en VIII (Oorlog) slechts zijn benaderd en waarschijnlijk aanmerkelijk meer zullen bedragen.

Van het totaal der crisisontvangsten ad bijna f 213.971.000 komt op rekening van de Verdedigingsbelastingen Ia, Ib en II, onderscheidenlijk f 4.050.000, f 21.500.000 en ruim f 30.218.000 en van de oorlogswinstbelasting ruim f 157.562.000, terwijl het meerdere, ad bijna f 640.000 wordt gevormd door verschillende ontvangsten, welke als gevolg van de buitengewone omstandigheden werden geïnd.

De gewone uitgaven overschreden de raming met bijna f 40.620.000. Deze overschrijding betreft nagenoeg alle hoofdstukken. Slechts ten aanzien van hoofdstuk VI (Marine) valt eene besparing van betekenis te constateeren en wel ten beloope van f 5.224.000, als gevolg van de omstandigheid, dat

¹⁾ Dit negatief cijfer wordt aldus verklaard: het werkelijk aan gewone ontvangsten ontvangen bedrag moet met f 4.240.000 worden aangevuld om te komen tot een ontvangstbedrag, als vermoedelijk zou zijn ontvangen, indien er geen crisis ware geweest; deze aanvulling is enkel in de jaren 1914 en 1915 toegepast, daar in de volgende jaren, wegens de enorme stijging der gewone ontvangsten, juist mede tengevolge van de crisis voor die aanvulling geen grond bestond.

minder voor nieuwen vlootbouw werd uitgegeven dan voor dat doel werd toegestaan.

De zeer belangrijke overschrijding van de aanvankelijke raming is voor het grootste deel toe te schrijven aan de nieuwe salarisregelingen, zoowel voor de burgerlijke en militaire landsdienaren als voor de onderwijzers. Het uit dezen hoofde meer benoodigde schat de Nota op rond f 25.900.000. Voorts werd op hoofdstuk X (Landbouw) boven de raming uitgegeven bijna f 3.326.000 voor de bestrijding van het mond- en klauwzieer en ruim f 9.660.000 tot bestrijding van de exploitatiekosten der Staatsmijnen. Voor het overige is de overschrijding in hoofdzaak te wijten aan de belangrijke prijsstijging, die haren invloed uit den aard der zaak op tal van posten deed gevoelen.

Gelukkig, dat ook de gewone ontvangsten over het dienstjaar 1918 de raming met het aanzienlijk bedrag van bijna f 39.887.000 overschreden.

De middelen, behoorende tot de groep A—F, overschreden de raming met bijna f 23.425.000. Hiervan werd verkregen uit de personeele belasting bijna f 511.000, uit de inkomstenbelasting ruim f 2.272.000, uit den suikeraccijns bijna f 12.583.000, uit den zoutaccijns ruim f 578.000, uit den geslachtsaccijns bijna f 2.691.000, uit de registratierechten bijna f 20.257.000, uit de successierechten bijna f 1.177.000, uit de opbrengst der domeinen bijna f 1.137.000 en uit het recht op de mijnen f 435.000. Daarentegen bleven bij de raming ten achter de gedistilleerdaccijns met bijna f 10.600.000, de bieraccijns met f 3.376.000, de invoerrechten met f 3.384.000, het statistiekrecht met ruim f 941.000 en de loodsgelden met bijna f 215.000.

De niet tot de bovengenoemde groep behoorende middelen brachten ruim f 16.462.000 meer op dan verwacht werd. Hiertoe droegen in hoofdzaak bij het aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank met ruim f 4.109.000, de premieën van Staatsbedrijven en bijdragen voor pensioenen van burgerlijke Rijksambtenaren bijna f 5.038.000, de baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf f 10.026.000.

Minder werd o.a. ontvangen bijna f 2.059.000 als aandeel van Nederlandsch-Indië in de kosten van den vlootbouw, terwijl het Staatsbedrijf der Posten, Telegraphie en Telephonie een belangrijk verlies opleverde in stede van de oorspronkelijk geraamde winst van ruim f 1.389.000.

Over de laatste 20 jaren geeft de millioenen-nota het volgende overzicht, waarin de cijfers over de jaren 1914 tot en met 1918 den toestand weergeven, zooals die is geconstrueerd met eliminatie van den invloed der crisis op de ontvangsten en uitgaven.

Dienstjaren	Voor- of nadelige saldi in duizenden guldens		
	Gewone dienst	Buitengewone dienst	Geheele dienst
1899—1909	+ 43.023	— 51.681	— 8.659
1910	+ 1.539	— 5.394	— 3.855
1911	+ 2.520	— 5.407	— 2.887
1912	+ 3.313	— 14.577	— 11.264
1913	+ 4.162	— 15.466	— 11.304
1914	— 10.115	— 11.922	— 22.037
1915	— 15.548	— 12.555	— 28.103
1916	+ 20.276	— 20.189	+ 88
1917	+ 34.341	— 28.547	+ 5.793
1918	— 10.645	— 65.435	— 76.080
1899—1918	+ 72.865	— 231.173	— 158.308

De Minister wijst er echter uitdrukkelijk op, dat deze cijfers een te gunstig beeld geven van den toestand der financiën. Over de jaren 1899—1906 is eene andere splitsing tusschen gewone en buitengewone uitgaven en ontvangsten gevolgd, dan sedert 1907 gebruikelijk is. Neemt men laatstbedoelde splitsing over het tijdvak 1899—1906 wel in acht, dan worden de eindcijfers over het geheele twintigjarige tijdperk in duizenden guldens:

Voordeelig saldo gewonnen dienst..... f 53.400
Nadeelig saldo buitengewonen dienst.. „ 211.708
Blijft nadeelig saldo geheelen dienst.. f 158.308

Ook deze eindcijfers geven nog een te gunstig

beeld, omdat daarbij de ontvangsten uit spoorwaghuur als gewoon zijn beschouwd en daarenboven in die cijfers niet is begrepen het in 1905 aan Indië verstrekte bedrag, waarvoor een leening werd gesloten, welke op 1 Januari 1919 per saldo f 33.538.000 bedroeg.

Afgezien daarvan mag niet uit het oog worden verloren, dat de begroting nog te weinig van een commercieelen opzet uitgaat, tengevolge waarvan op het staatsvermogen belangrijk wordt ingeteerd, zonder dat zulks in de cijfers tot uiting komt. Kapitaalverminderingen komen b.v. door te geringe afschrijvingen niet tot uitdrukking, ook wordt niet voldoende gereserveerd met het oog op de verplichtingen, welke voortvloeien uit de aanspraken op pensioenen van ambtenaren, enz., alsmede op de verplichtingen, welke de Staat bij naasting der spoorwegen van de groote spoorwegmaatschappijen zal hebben over te nemen.

Omtrent het loopende dienstjaar 1919 teekent de Nota aan, dat de oorspronkelijke begroting een eindcijfer aanwees van ruim f 444.341.000, waaronder bijna f 79.000.000 aan buitengewone uitgaven en bijna f 24.834.000 aan crisisuitgaven. De gewone uitgaven, afgezien van de crisis, waren mitsdien in de aanvankelijke begroting geraamd op ruim f 340.508.000 tegen bijna f 298.218.000 aan geraamde ontvangsten, latende, na aftrek der geraamde „besparing” (d.w.z. het bedrag, dat de uitgaven in doorsnee blijven beneden de daarvoor in de aanvankelijke begrotingswetten geraamde bedragen) een tekort op den gewonen dienst van bijna f 40.391.000.

Sedert de vaststelling der oorspronkelijke begroting werden de onderscheidene hoofdstukken met een bedrag van bijna f 200.710.000 verhoogd, terwijl 19 wetsontwerpen, houdende suppletore verhoogingen van verschillende hoofdstukken, tot een bedrag van ruim f 161.920.000, nog aanhangig zijn. In dit totaalbedrag van ruim f 362.630.000 is bijna f 308.748.000 begrepen aan crisisuitgaven en f 2.478.500 aan buitengewone uitgaven, zoodat een bedrag van ruim f 51.404.000 ten laste van den gewonnen dienst komt. Het is duidelijk, dat laatstgenoemd bedrag voor verreweg het grootste deel niet zal worden gedekt door overschotten op de aanvankelijke ramingen. Te verwachten zou dan ook zijn, dat het tekort tot rond f 90.000.000 zou stijgen, ware het niet, dat aan den anderen kant kan worden aangenomen, dat de opbrengst der middelen de raming belangrijk zal overtreffen. Er is goede grond om aan te nemen, dat de middelen A—F, na aftrek van de aan den dienst 1917 ten goede komende opcenten op de Inkomsten- en Vermogensbelastingen omstreeks f 67.000.000 meer zullen opbrengen, dan aanvankelijk werd geraamd.

Hierbij is geen rekening gehouden met de omstandigheid, dat verschillende, in den loop van dit jaar tot stand gebrachte, belastingverhoogingen haren invloed nog niet of slechts ten deele deden gevoelen. In het bijzonder geldt dit de met 1 Mei 1919 ingegane herziening van de Inkomsten- en Vermogensbelastingen (wetten van 11 April 1919, Staatsbladen Nos. 169 en 170) en de met 1 Augustus 1919 ingevoerde wijziging van de zegelwetten (wet van 27 Juni 1919, Staatsblad No. 432). Hoewel omtrent den afloop van den dienst 1919 uit den aard der zaak nog geenerlei zekerheid kan bestaan, vertrouwt de Minister, dat het tekort belangrijk beneden het daarvoor oorspronkelijk geraamde bedrag zal blijven.

Thans komen wij tot het dienstjaar 1920.

Voor dit dienstjaar worden de uitgaven in totaal geraamd op een bedrag van ruim f 586.641.000, waarvan ruim f 84.410.000 en bijna f 47.605.000 ten laste komt onderscheidenlijk van den buitengewonen dienst en van den crisisdienst, zoodat een som van bijna f 454.626.000 ten laste van den gewonnen dienst blijft.

Hetgeen aan crisisuitgaven meer dan voormeld bedrag van bijna *f* 47.605.000 mocht noodig blijken, zal suppletoir worden aangevraagd. De Minister hoopt, dat dit meerdere binnen enge grenzen zal kunnen beperkt blijven. Voor de departementen van Oorlog en Marine zal het niet noodig zijn buitengewone kredieten in verband met de tijdsomstandigheden aan te vragen.

Het grootste deel van de in de ontwerp-begroting voorkomende crisisuitgaven is uitgetrokken onder hoofdstuk XA (Arbeid) en wel tot een gezamenlijk bedrag van *f* 31.415.000. Hiervan is *f* 7.145.000 bestemd ter voorziening in den woningnood en *f* 6.000.000 ter bestrijding van de werkloosheid in de bouwvakken, terwijl het meerdere nagenoeg geheel strekt tot bestrijding van de werkloosheid in verband met de beëindiging door het Koninklijk Nationaal Steuncomité van zijne werkzaamheden. Het valt niet te ontkennen, dat deze uitgaven ten deele een meer permanent karakter dragen. De Minister heeft vrijheid kunnen vinden de hierbedoelde posten ten laste van den crisisdienst te brengen, omdat de aangevraagde bedragen voor het overgrote deel het gevolg zijn van de door de crisis in het leven geroepen abnormale werkloosheid en het aanbeveling verdient den verderen loop der omstandigheden, althans gedurende het eerstvolgende jaar, af te wachten, alvorens te beslissen, of en in hoeverre de gewone dienst uit dezen hoofde behoort te worden belast. Het maken van eene onderscheiding te dezer zake is op dit oogenblik ten eenen male onmogelijk.

In vergelijking met 1919 vertoonen de gewone uitgaven eene stijging van bijna *f* 454.626.000 minus ruim *f* 340.508.000 = bijna *f* 114.118.000.

Deze stijging der gewone uitgaven is als volgt verdeeld over de verschillende hoofdstukken:

Hooge Colleges	Hoofdstuk	II	ruim <i>f</i>	90.000
Buitenlandsche Zaken ..	"	III	" "	568.000
Justitie	"	IV	" "	3.452.000
Binnenlandsche Zaken ..	"	V	" "	1.151.000
Onderwijs	"	VA	bijna "	21.081.000
Marine	"	VI	" "	4.068.000
Nationale Schuld	"	VIIA	" "	2.129.000
Financiën	"	VIIb	ruim "	3.172.000
Oorlog	"	VIII	bijna "	14.753.000
Waterstaat	"	IX	ruim "	19.831.000
Landbouw	"	X	" "	6.781.000
Arbeid	"	XA	" "	36.367.000
Koloniën	"	XI	bijna "	334.000
Samen bijna				<i>f</i> 114.178.000

Daarentegen is Huis der Koningin..... Hoofdstuk I lager „ 60.000

Zoodat per saldo de gewone dienst eene stijging vertoont van bijna *f* 114.118.000

Deze zeer belangrijke stijging is voor een groot deel het gevolg van wettelijke of daarmede gelijk te stellen regelingen, waarop de Regeering, zonder wijziging van die regelingen, invloed niet kan oefenen. Met name geldt dit de uitzetting, welke de uitgaven voor de Departementen van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Arbeid vertoonen, in verband met de herziening der Onderwijswetten en de maatregelen op het gebied der Sociale Verzekering. Verder dient gewezen te worden op den invloed van de verschillende nieuwe salarisregelingen, die op nagenoeg alle hoofdstukken tot eene toeneming van het eindcijfer bijdragen.

Ook de steeds aanhoudende prijsstijging is een factor, die over de geheele lijn in dezelfde richting werkt. Deze factor doet zich dit jaar in het bijzonder gevoelen, waar de uit de prijsstijging voortvloeiende meerdere uitgaven ten aanzien van de begrotingen voor de Departementen van Oorlog en Marine voor een aanzienlijk deel tot dusver werden bestreden uit de buitengewone kredieten en derhalve ten laste van den crisisdienst werden gebracht. Nu deze kredieten voor 1920 niet meer zullen worden aangevraagd, on-

dervindt het gewone budget in sterke mate den terugslag van de zoeven bedoelde gedragslijn.

De middelen en inkomsten — afgescheiden van de crisisheffingen — ter bestrijding der uitgaven zijn geraamd op bijna *f* 409.819.000, waarin aan buitengewone ontvangsten bijna *f* 8.568.000 is begrepen, zoodat bijna *f* 401.251.000 voor gewone ontvangsten overblijft, zijnde ruim *f* 103.033.000 meer dan aanvankelijk voor 1919 werd geraamd.

De middelen A—F zijn *f* 86.396.000, terwijl de overige middelen, voor zoover onder de gewone rangschikt, ruim *f* 16.637.000 hooger zijn geraamd.

Hooger zijn geraamd van de eerste groep de grondbelasting *f* 190.000, de personeele belasting *f* 3.050.000, hoofdzakelijk in verband met de her-schatting van huurwaarde en meubilair; de inkomstenbelasting *f* 25.000.000, als gevolg van de bij de wet van 11 April 1919 (Staatsblad No. 169) tot stand gebrachte tariefsherziening, de dividend- en tantiëmebelasting *f* 500.000, de vermogensbelasting *f* 5.400.000 uit hoofde van de tariefsherziening bij de wet van 11 April 1919 (Staatsblad No. 170), de gedistilleerdaccijns *f* 15.500.000, voor een belangrijk deel als gevolg van de tariefsverhoging bij de wet van 3 April 1919 (Staatsblad No. 141), de hieraccijns *f* 260.000, de geslachtsaccijns *f* 2.500.000, de zegelrechten *f* 4.000.000 in verband met de wet van 27 Juni 1919 (Staatsblad No. 432), de registratierechten *f* 9.000.000, de successierechten *f* 1.122.000, de invoerrechten *f* 15.500.000, de belasting op gouden en zilveren werken *f* 73.500, het statistiekrecht *f* 3.000.000, de inkomsten uit domeinen en uit jacht en visscherij *f* 782.500, de loodsgelden *f* 800.000 en het recht op de mijnen *f* 125.000. Als nieuw middel is opgenomen de speelkaartenbelasting, waaruit *f* 200.000 wordt verwacht.

Lager zijn slechts geraamd de wijnaccijns tot een bedrag van *f* 287.000 en de zoutaccijns ten beloope van *f* 300.000.

Onder de hoogere raming van de tweede groep komen onder anderen voor: *f* 430.000 voor aandeel in de winsten der Nederlandsche Bank, *f* 803.000 voor rente, door Nederlandsch Oost-Indië te betalen wegens kasvoorschotten, *f* 496.000 voor rente van voorschotten ingevolge de woningwet, ruim *f* 1.511.000 voor uitkeeringen van premien door Staatsbedrijven en de Rijkspostspaarbank en pensioensbijdragen van burgerlijke Rijksambtenaren, bijna *f* 2.511.000 voor aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten van den vlootbouw, *f* 700.000 wegens teruggaaf door provinciën, gemeenten en het Leeningfonds 1914 van een aandeel in de kwade posten op verschillende belastingen, *f* 4.955.000 voor ontvangsten der Staatsmijnen en *f* 2.500.000 voor aandeel van de gemeenten in de subsidiën aan werklozenkassen. Daarentegen moesten onder deze groep verschillende posten tot een gezamenlijk bedrag van ruim *f* 935.000 lager worden geraamd. Stelt men de ramingen der ontvangsten en uitgaven tegenover elkander, dan vindt men in duizenden guldens voor het dienstjaar 1920:

	Gewone dienst	Buitengewone dienst	Crisis-dienst	Totaal
Uitgaven	<i>f</i> 454.626	<i>f</i> 84.411	<i>f</i> 47.605	<i>f</i> 586.641
Ontvangsten	„ 401.251	„ 8.568	—	„ 409.819
Tekort	<i>f</i> 53.375	<i>f</i> 75.842	<i>f</i> 47.605	<i>f</i> 176.822

De crisisheffingen, die gevormd worden door de oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen zijn voor „Memorie” opgenomen, aangezien eene raming van de opbrengst, met name van de oorlogswinstbelasting, niet wel mogelijk is, en van geen betekenissen is voor de uitkomst van het gewone budget. Het „Handelsblad” (Avondblad van 17 September 1919) leidt hieruit af, dat de Regeering de O.W. belasting ook na 1919 wil handhaven. Ten onrechte. Over 1920 zullen geene aanslagen worden opgelegd. Echter zullen in dat jaar

de aanslagen over een deel van 1917 en over 1918 binnenkomen.

Van het tekort op den *gewonen* dienst ad ruim f 53.375.000 is een bedrag van bijna f 13.938.000 het gevolg van het verlies, dat, volgens de raming, het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie zal opleveren. Terecht neemt de Regeering het standpunt in, dat dit verlies moet worden gedekt uit de inkomsten van het bedrijf, zoodat de algemeene middelen uit dezen hoofde geen versterking zullen behoeven. De Minister van Financiën is dan ook bereids met zijnen ambtgenoot van Waterstaat in overleg getreden ten einde tot eene zoodanige verhooging van de inkomsten van meergenoemd Staatsbedrijf te geraken als ter dekking van het verliessaldo noodig is.

Als tekort op den *gewonen* dienst blijft mitsdien een bedrag van ruim f 39.437.000 over. In de laatste jaren was het gebruikelijk het tekort te verminderen met een bedrag van f 1.900.000, omdat werd verwacht, dat de werkelijke uitgaven ten beloope van deze zogenoemde „besparing” beneden de oorspronkelijk geraamde zouden blijven. Deze verwachting is echter ten opzichte van de laatst afgesloten dienstjaren niet verwezenlijkt. Daarom is de aftrek nagelaten. Een belangrijke suppletoire verhooging zal waarschijnlijk het tekort met eenige tientallen van millioenen doen toenemen. Met name voor verbetering van de bezoldiging van het Rijkspersoneel en voor verhooging van de pensioenen ten behoeve van dat personeel zullen omvangrijke nieuwe eischen aan de schatkist worden gesteld. Voorts zal, indien de geheele crisisschuld in een tijdvak van 25 jaren wordt afgelost, naast de tegenwoordige inkomsten van het Leeningfonds en met de opbrengst der Verdedigingsbelastingen, nog ongeveer f 20.000.000 noodig zijn ter versterking van de inkomsten van het Leeningfonds 1914 ter bestrijding van de uitgaven wegens rente en aflossing van de crisisleeningen. Voorts dient er op gewezen te worden, dat bij de becijfering van voormeld bedrag van f 39.437.000 uit den aard der zaak geen rekening is gehouden met het bedrag van pl.m. f 15.000.000, hetwelk, in afwachting van de totstandkoming der nieuwe Lager Onderwijswet (Gedrukte Stukken 1918-1919-428), over 1920 in aftrek wordt gebracht op de Rijksuitkeering aan de gemeenten ter voldoening van de salarissen der onderwijzers bij het lager onderwijs (verg. Art. XVII der wet van 14 Juli 1919, Staatsblad No. 493) tot wijziging van de wet tot regeling van het lager onderwijs. Evenmin is rekening gehouden met de lasten, welke de aanhangige regeling van de vrijwillige ouderdomsverzekering (Gedrukte Stukken 1918-1919-484) gedurende den overgangstoestand op het Rijk zal leggen. Ook uit dezen hoofde zal een belangrijk offer van 's Rijks Schatkist worden gevegd.

Bij dezen zeer ernstigen toestand van 's Lands financiën is het begrijpelijk, dat de Regeering verbetering slechts mogelijk acht door sterke prijsdaling of aanmerkelijke vermindering van de militaire uitgaven. Te betreuren is, dat één en ander niet in de macht der Regeering ligt, doch afhangt van de opvoering der wereldproductie en de ontwikkeling der internationale politieke verhoudingen.

De Regeering acht daarom zoowel uiterste zuinigheid met beperking van het leggen van lasten op de Schatkist als een belangrijke versterking van 's Rijks middelen noodzakelijk.

Op dit oogenblik zijn bij de Staten-Generaal ahangig wetsontwerpen tot heffing eener plaatskaartenbelasting, tot heffing van een tabaksaccijns, tot regeling der grondbelasting, tot verhooging van de successiebelasting en tot heffing eener belasting op den vermogensaanwas.

De laatstbedoelde belasting zal voldoende zijn om te voorzien in de noodige versterking van de inkomsten van het Leeningfonds 1914, wanneer, zooals te ver-

wachten is, de crisisuitgaven binnen korten tijd geheel tot het verleden zullen behooren.

De uit de verhooging van de successiebelasting te verkrijgen baten, die geraamd worden op f 20.000.000, zouden derhalve aan den *gewonen* dienst ten goede komen. Daarentegen zal het wetsontwerp tot heffing eener plaatskaartenbelasting zijn in te trekken, wanneer de overeenkomsten met de vier groote spoorwegaansmaatschappijen ten aanzien van de overneming door die maatschappijen van de tegenwoordige korting ten laste van haar personeel voor eigen pensioen, goedkeuring bij de wet verwerven.

Uit den tabaksaccijns zal f 20.000.000 worden verkregen. Het wetsontwerp op de grondbelasting zal weldra door de Tweede Kamer in openbare behandeling worden genomen. Over eenige jaren zal uit deze heffing eene jaarlijksche bate van f 10.000.000 worden verkregen.

In totaal zal derhalve aan den *gewonen* dienst f 50.000.000 ten goede komen, zoodat het geraamde tekort van ruim f 39.437.000 ruimschoots is gedekt.

Gelijk gezegd, zal met deze middelen echter niet kunnen worden volstaan. Ter verkrijging van de verder benodigde inkomsten worden wetsontwerpen in gereedheid gebracht, waarbij op den voorgrond staan een belasting op de uitgaven van weelde, eene fiscale herziening van het tarief van invoerrechten en eene uitbreiding van de zegelbelasting.

DE „HEFFING INEENS” VOLGENS HET VOORSTEL DER H.H. MARCHANT C.S.

De heer G. M. Boissevain te Bloemendaal schrijft: In aansluiting aan hetgeen ik hier den 24sten Augustus l.l. (weekblad 27 Augustus) schreef naar aanleiding van het voorstel van Minister De Vries tot heffing eener vermogensaanwasbelasting, wensch ik nu ook dadelijk enkele opmerkingen te maken betreffende het hierboven genoemde wetsontwerp.

Behalve al wat op het ministerieele voorstel viel aan te merken en dan ook van verschillende zijden reeds gezegd werd, is daar tegen, in vergelijking met hetgeen steeds beoogd is door de voorstanders eener zogenoemde heffing ineens, nog dit op te merken, dat waar dezen zochten naar het middel om ons af te helpen van de crisisschulden, door Minister De Vries slechts werd voorgesteld eene zeer partieele tegemoetkoming in de crisisuitgaven.

De wensch nu, om van de crisisschulden af te komen, was zeker op zichzelf slechts toe te juichen. De vraag was alleen, of van hetgeen daartoe werd verlangd, niet te zeggen viel „le remède serait pire que le mal.”

De bezwaren tegen de zogenoemde heffing ineens zijn bekend en behoeven hier niet herhaald te worden.

Wordt aan die bezwaren door het huidige voorstel van de H.H. Marchant c.s. nu tegemoet gekomen? Naar het mij voorkomt, mag op die vraag het antwoord inderdaad bevestigend luiden. Voorgesteld wordt namelijk dit: eene heffing van het kapitaal oplopende van één tot twintig percent, maar aan die heffing niet te voldoen zijnde ineens, doch in den loop van tien jaar; voorts, om gedurende hetzelfde tijdvak eene buitengewone belasting te heffen van het bedrijfsinkomen — het volledige inkomen van den belastingplichtige na aftrek van hetgeen geacht wordt de rente te zijn van het reeds afzonderlijk belaste kapitaal — en deze belasting, evenals de heffing van het kapitaal, een progressief karakter hebbende en in maximum twintig percent bedragende.

Waarop zou dus inderdaad deze heffing neerkomen? Eenvoudig hierop, dat van het kapitaal tien jaar lang betaald zou moeten worden eene buitengewone belasting bedragende — aangenomen wordende, dat het kapitaal vijf percent rente afwerpt — ten hoogste veertig percent van het inkomen, doch dit maximum alleen bij buitengewoon groot kapitaals-

bezit, bij matig kapitaalsbezit (van f 500.000 tot één miljoen) van twintig tot dertig percent.

Zeker is het geen gering offer, dat aldus van de kapitalisten gevraagd zou worden, doch groote offers moeten ook gebracht worden om het gewenschte doel te bereiken. De vraag is slechts, of geen offer gevraagd zou worden, dat meer kwaad zou doen dan goed; in het onderhavige geval, of de belasting opgebracht zou kunnen worden zonder te moeten leiden tot vernietiging van particulier vermogen, zegge van nationalen rijkdom en vooral ook, of daardoor de ondernemers op het gebied van nijverheid en handel niet van het voor hun bedrijf onmisbare kapitaal beroofd zouden worden. Welnu, van de heffing zooals die wordt voorgesteld, zouden inderdaad m.i. die gevolgen niet te duchten zijn.

En dat de heffing niet éézijdig zou drukken op de kapitalisten, doch evenzeer op hen, die een min of meer belangrijk bedrijfsinkomen genieten, daarin wordt door de speciale bedrijfsinkomstenbelasting voorzien.

In beginsel dus en in hare hoofdtrekken mag, naar het mij voorkomt, het voorstel van de H.H. Marchant c.s. alleszins aannemelijk geacht worden. Over benamingen zullen wij niet twisten; maar zooals het daar ligt is, dunkt mij, dit voorstel een welgeslaagde poging om de oude vóór- en tegenstanders der heffing ineens te verzoenen en tot samenwerking te brengen.

Enkele opmerkingen, welke het beginsel niet raken, mogen mij echter vergund zijn.

Gevraagd zou kunnen worden of een dubbel zware belasting van het kapitaalsinkomen dan die van het bedrijfsinkomen — maxima veertig en twintig percent — wel billijk is, handel en nijverheid zijn toch zeker door de crisisuitgaven niet minder gebaat dan de kapitalisten. Hier staat evenwel tegenover, dat zeer zeker het algemeen belang meebrengt handel en nijverheid in het streven ter vermeerdering der algemeene voortbrenging zoo min mogelijk te belemmeren.

Doch is het juist gezien om, zooals de voorstellers wenschen, de buitengewone kapitaalsbelasting tien jaar lang te doen opbrengen in de verhouding tot den vermogenstoestand op 1 Mei 1919; in plaats van die te doen afwisselen naar gelang de vermogenstoestand van jaar tot jaar verschilt?

M.i. moet op die vraag het antwoord beslist ontkennend luiden. En nu past de voorgestelde regeling weliswaar in het kader van het voorstel, dat uitgaat van het denkbeeld eener heffing ineens, ofschoon slechts met verplichte betaling in tien jaarlijkse termijnen; doch dit is in het wezen der zaak toch slechts een kwestie van vorm. Wijziging van dit punt, evenals indertijd geschiedde ten opzichte der verdedigingsbelasting, komt mij zeer gewenscht voor. En wel zou dan gederfd worden de rentevergoeding, welke nu de voorstellers willen laten betalen door hen, die zich aan de termijnsche wijze van betaling wenschen te houden, doch, desnoods, zou daartegenover een kleine verhooging van het tarief gesteld kunnen worden. Zou dit wel noodig zijn? De eventueele vermogensaanwas in den loop der eerstvolgende tien jaren zou, volgens het voorstel der H.H. Marchant c.s., geheel onbelast blijven. Ware het niet beter op dit punt het voorstel te wijzigen en daardoor, tevens; dit zich te doen aansluiten aan wat er goeds geweest mag zijn in het voorstel van Minister De Vries.

Een ander punt en dit evenzeer van groot gewicht, is het volgende: De voorstellers beoogen slechts eene totale buitengewone heffing van zeshonderd miljoen en tot dit bedrag beperkte amortisatie der crisis-schulden. Vermoedelijk omdat zij achten de zoogenaamde heffing ineens niet hooger te mogen opvoeren.

Doch laat het voorstel gewijzigd worden op de wijze als door mij aanbevolen. Dan zou er geen enkele reden zijn waarom deze „buitengewone heffing van het kapitaal en belasting van het bedrijfsinkomen” niet zou worden voortgezet tot aan de algeheele delging der crisis-schulden. En dit toch is het einddoel, waar-

naar gestreefd moet worden en waarvoor geen offer te zwaar geacht moet worden, mits slechts daardoor niet meer kwaad dan goeds gesticht worde.

20-9-'19.

G. M. BOISSEVAIN.

HET KAPITAAL DER IN NEDERLAND WERKENDE HYPOTHEEKBANKEN.

Mr. J. G. de Hoop Scheffer schrijft:

Met belangstelling nam ik kennis van de bestrijding van mijn artikel over bovengenoemd onderwerp door Mr. H. R. van Maasdijk in de „Econ.-Stat. Berichten” van 10 September j.l., door welke bestrijding ik echter nog geenszins overtuigd ben geworden, dat de bestaande toestand van niet-volgestorte aandelen onzer Hypotheekbanken de juiste is, al wil ik daarmede niet beweren, dat aan het door mij geopperde voorstel tot volstorting geen bezwaren verbonden zijn.

Waar het mij voor alles te doen is om het hypotheekbankwezen in Nederland zoo goed mogelijk geregeld te zien, zoodat de organisatie en inrichting van de Hypotheekbanken aan de hoogst mogelijke eischen van soliditeit voldoen en bestand zullen zijn tegen de meest ernstige economische crises, ben ik Mr. Van Maasdijk dankbaar voor zijne bestrijding mijner voorstellen, opdat de bestuurders van onze Hypotheekbanken in het belang van hunne pandbriefhouders en aandeelhouders uit deze wisseling van gedachten het beste standpunt ten opzichte van deze kwestie weten in te nemen.

Met een enkel woord wil ik echter de opmerkingen van Mr. Van Maasdijk beantwoorden. Hij begint met te zeggen, dat ik slechts het geval van eene algemeene crisis genoemd heb, waardoor tot bijstorting der aandelen zal moeten worden overgegaan, terwijl hij dan op grond van de feiten uit de eerste maanden na het uitbreken van den wereldoorlog aantoonde, dat zelfs in die crisisdagen geen verdere storting op de aandelen onzer Hypotheekbanken noodig bleek. Geenszins wil ik ontkennen, dat er in de eerste maanden van den oorlog eene scherpe crisis aanwezig is geweest, maar door den loop van de omstandigheden is deze crisis van zoo'n korten duur geweest, dat reeds in October—November 1914 eene nieuwe bloei-periode voor onze Hypotheekbanken een aanvang nam, zoodat geen enkele bank gebrek aan middelen heeft gehad tot nakoming van hare verplichtingen. Mijn vrees voor de mogelijkheid, dat de aandeelhouders niet zullen kunnen bijstorten, is meer ingegeven door de toekomst. Immers zoo'n kapitaal verslindende, alles vernietigende oorlog moet, zij het na een periode van tijdelijken bloei, eene groote financieele crisis na zich sleepen en nu was het juist de bedoeling van mijn artikel om de vraag te herde te brengen of onze hypotheekbanken bij volstorting van haar kapitaal niet beter opgewassen zouden zijn tegen eene dergelijke economische crisis dan zooals nu met hare gestorte kapitalen en het enorme obligo der aandeelhouders. Eene argumentatie tegen mijn voorstel uit de crisis van 1914 te putten, acht ik dus geheel onjuist.

Waar de Hypotheekbanken in Nederland haren werkring uitsluitend bepalen tot het zuivere hypotheekbankbedrijf, zal zoo'n bank alleen tot het opvragen van het niet gestorte gedeelte van haar kapitaal over moeten gaan, wanneer zij van hare debiteuren niet meer voldoende gelden ontvangt tot het betalen van de verschuldigde pandbriefrente om op die wijze betere tijden te kunnen afwachten zonder de kans te loopen hare betalingen te moeten staken, afgescheiden van de speciale mogelijkheid, dat bij deze of gene bank door fraude van hare bestuurders de aandeelhouders aan hunne verplichting tot bijstorting moeten voldoen, waarover straks nog een enkel woord.

Wanneer nu eene groote crisis met belangrijken achterstand in de betaling der verschuldigde hypotheekrenten mocht komen, is het dus de vraag of een

hypothekbank er beter voorstaat wanneer zij van de vordering van 80 à 90 procent op het aandelenkapitaal, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk moet gebruik maken, dan wanneer zij dit bedrag reeds onder hare berusting heeft en in hypotheeken heeft belegd. Met andere woorden, geeft eene vordering van b.v. f 800.000 of f 900.000 op verschillende personen zonder eenige zakelijke dekking meer zekerheid aan de pandbriefhouders, dan eene vordering tot hetzelfde bedrag, gedekt door eerste hypotheeken? Mijns inziens niet. Mr. Van Maasdijk echter acht eene dergelijke politiek van volstorting der aandelen met belegging in hypotheeken uit den boeze. Waarom? Omdat hij den meederen waarborg voor de pandbriefhouders, die gelegen is in het aandelenkapitaal, niet wil laten deelen in het risico van het bedrijf.

Ten eerste acht ik het risico in het hypothekbankbedrijf, zooals dat in ons land uitgeoefend wordt, zoo gering, dat elke pandbriefhouder zich volkomen met de belegging in hypotheeken van de gelden der aandeelhouders als *overwaarde* voor zijne pandbrieven kan tevreden stellen. Maar bovendien, wanneer werkelijk eene ernstige crisis van eenigszins langen duur mocht komen, dan acht ik de meerdere zekerheid voor de pandbriefhouders grooter door de vorderingen, die de hypothekbank heeft, gedekt door eerste hypothek, dan door de vorderingen op het obligo der aandeelhouders, voor wie het in zulke tijden veelal onmogelijk zal zijn aan hunne verplichting te voldoen.

Nemen wij b.v. een hypothekbank met een kapitaal van f 1.000.000, waarvan 10 pCt. gestort is. Door de crisis zullen vele debiteuren niet meer hunne renten kunnen betalen, zoodat de bank overgaat tot het opvragen van het niet gestorte gedeelte van het kapitaal, in welk geval ik geenszins het optimisme van Mr. Van Maasdijk, dat de aandeelhouders bijna allen aan hunne verplichting zullen voldoen, deel. Integendeel, zij zullen door die algemeene malaise, waardoor hunne inkomsten en bezittingen sterk verminderd worden, de gevraagde gelden niet kunnen opbrengen. Heeft de hypothekbank nu ook die f 900.000 in hypotheeken belegd, dan zullen ook daarvan een groot aantal debiteuren hunne renten niet betalen, maar de hypothekbank kan zich dan altijd nog eene zekere waarde verschaffen door deze hypotheeken te executeeren en de onderpanden in te koop. De waarde van die onroerende goederen is dan wel door de daling der prijzen belangrijk lager dan de vorderingen der bank, maar bij eene waardedaling van b.v. 60 pCt., zal het tekort, aannemende, dat 65 pCt. der normale waarde verstrekt is, hetgeen in verband met de reeds plaats gehad hebbende aflossingen op de oudere hypotheeken zeker niet hoog is, in totaal niet meer dan 25 pCt. bedragen, terwijl ik bij deze berekening nog het ongunstigste bijna ondenkbare geval aanneem, dat *alle* hypotheeken, waarin die f 900.000 belegd is geworden, geëxecuteerd moeten worden. M.a.w. zal dus de vordering van f 900.000, gedekt door hypotheeken, omgezet kunnen worden in een waarde van plm. f 675.000, met groote kans op latere waardevermeerdering, wanneer de prijzen der onroerende goederen wederom zullen oploopen. En nu vraag ik mij af of een dergelijk bezit in dagen, dat de onroerende goederen tot 60 pCt. van hunne normale waarde gedaald zijn, niet meer zekerheid biedt aan de pandbriefhouders dan eene vordering van f 900.000 zonder eenig zakelijk onderpand op de aandeelhouders. Immers slechts 25 pCt. der aandeelhouders moet in gebreke blijven om tot hetzelfde bedrag van f 675.000 te komen, welk percentage naar ik vrees in dergelijke moeilijke tijden belangrijk veel hoger zal worden, al zijn er onder de aandeelhouders onzer Hypothekbanken gelukkig velen, die in normalen tijd ruimschoots hunne verplichting zullen kunnen nakomen.

Nu zal men mij tegenwerpen, dat de vordering op de aandeelhouders, zij het dan voor een zeker percentage, in contanten betaald wordt, dus direct gebruikt kan worden om daaruit het tekort op de hypothek-

rente aan te zuiveren ter betaling van de pandbriefrente; dat deze vordering dus zeer liquide is, in tegenstelling met het bezit van onroerende goederen en de niet geëxecuteerde, wel rente gevende hypothecaire vorderingen. Maar daartegenover staat het voordeel, dat de onroerende goederen huur zullen opbrengen, al zal ook deze door de crisis zeer verlaagd zijn, welke huuropbrengst met de rente der niet geëxecuteerde hypotheeken wellicht voldoende zal zijn om de pandbriefrente te voldoen, terwijl de bank de mogelijkheid behoudt later het geleden verlies door prijsstijging der onroerende goederen wederom in te halen. En bovendien zal het in zulke tijden voor de hypothekbank zeker mogelijk zijn door het beleenen van grossen en door het aanbieden van de ingekochte goederen als onderpanden financieelen steun te vinden bij onze groote bankinstellingen, waar hiermede zoo'n algemeen belang gemoeid gaat. Daarentegen betwijfel ik ten zeerste of die bankinstellingen financieelen steun zouden willen verleen, wanneer de hypothekbank uitsluitend eene ongedekte vordering op hare aandeelhouders kon aanbieden, waarvan een groot gedeelte op dat oogenblik zijne verplichting niet kan nakomen. Ik blijf dus de toezegging tot bijstorting niet voldoende achtén, zooals ook uitgesproken is in het hoofdartikel van de „Nieuwe Financier en Kapitalist” van 5 September j.l., al wordt daar een ander middel aan de hand gedaan om die vordering op de aandeelhouders beter gedekt te krijgen, waarvoor in ieder geval veel meer te zeggen valt, dan voor het standpunt van Mr. Van Maasdijk met zijn mijns inziens te groot optimisme ten opzichte van het inbaer zijn van het niet gestorte gedeelte van de kapitalen der Hypothekbanken in woelige dagen.

De heer Van Maasdijk vindt het verder merkwaardig, dat door mij de beide gevallen, waarin een 15 jaar geleden twee der grootere hypothekbanken tot het vragen van de bijstorting moesten overgaan tengevolge van wanbeheer harer leiders, in mijn artikel werden genegeerd, terwijl het toen juist gebleken is, dat dank zij het obligo deze banken zich weer tot bloeiende instellingen hebben kunnen opheffen. Mr. Van Maasdijk houde het mij ten goede, dat deze bijzondere gevallen voor mij geen doorslaand bewijs opleveren, dat het systeem van niet-volstorting der aandelen het juiste is. Wanneer men zich moet wapenen tegen dergelijke verliezen, dan stel ik hem de vraag, waarom laten dan niet alle naamlooze vennootschappen een gedeelte van haar aandelenkapitaal bij hare aandeelhouders, als zijnde de veiligste bewaarplaats voor een soort reserve tegen fraude van hare bestuurders? Dank zij de lessen uit deze droevige gevallen getrokken, hebben de bestuurders onzer Nederlandsche Hypothekbanken alle mogelijke maatregelen genomen, dat een fraude als toen heeft plaats gehad vrijwel tot de onmogelijkheden behoort. Het toezicht van accountants, trust-maatschappijen, de meerdere controle door Commissarissen, de groote openbaarheid in de jaarverslagen zullen in de toekomst dergelijke catastrofes voorkomen. Dat de bijstorting toen in normalen tijd vlot verlopen is, spreekt vanzelf, maar ontnoemt mij niet de vrees, dat in moeilijke dagen die bijstorting niet goed zal gaan. De mijns inziens zeer geringe en zich altijd tot een enkele bank beperkende mogelijkheid op verlies door fraude, is voor mij geen reden een gevaar te zien in de afwijking van het systeem, dat tegenwoordig gehuldigd wordt, wanneer daaraan in de toekomst veel grootere belangen voor alle banken kunnen verbonden zijn.

Met Mr. Van Maasdijk ben ik het volkomen eens, dat gelukkig nog vele groote kapitalisten onder de aandeelhouders onzer Hypothekbanken behooren, maar naast die groote kapitalisten komen vele kleinere voor. En nu is het mijne ondervinding, dat de aandelen zich bewegen in de richting van den kleinen kapitalist. Want ten sterkste ontken ik de meening van Mr. Van Maasdijk, dat onze groote kapitalisten deze niet volgestorte aandelen gaarne bezit-

ten. De meesten hebben die aandelen bij de oprichting der banken gekocht ter wille van de Commissarissen en Directeuren en bij volgende emissies nog eens een enkel aandeel bijgekocht, of bij erfenis gekregen. Maar wanneer men zijn oor te luisteren legt, hoort men overal over die niet-volgestorte aandelen, waarvan men slechts over telkens f 100 of f 200 dividend ontvangt, maar waarbij men een obligo op zich genomen heeft tot f 900 à f 800 per aandeel, klagen, hoewel men aan Mr. Van Maasdijk en mij zal toegeven, dat het hypotheekbankbedrijf in ons land een goeden naam heeft en deze banken tot de meest solide naamlooze vennootschappen behoren. Het is echter begrijpelijk, dat men niet gaarne eene verplichting op zich neemt, waarover men zelf geen contrôle heeft, al weet men, dat de kans om aan die verplichting te moeten voldoen, nog zoo gering is. Juist deze weinige sympathie voor de niet volgestorte aandelen heeft mij er toe gebracht de vraag te stellen of volgestorte aandelen bij onze Hypotheekbanken reden van bestaan hadden en welk rendement deze zouden kunnen geven, zonder de soliditeit van den pandbrief te verminderen.

Ten slotte nog de opmerking over het rendement der aandelen, wanneer tot volstorting werd overgegaan. Volkomen juist is de opmerking van Mr. Van Maasdijk, dat de ½ procent rente-marge, vooral bij de jongere kleine banken er niet is en dat het vele jaren zal duren voordat de kleinere banken 10 miljoen pandbrieven zullen hebben uitstaan, zoodat ik gaarne erken, dat ik hierop had moeten wijzen bij mijne calculatie van het rendement. Intusschen acht ik dit feit juist een voordeel en ik ben overtuigd, dat Mr. Van Maasdijk dit met mij eens is, waar hij zich zoo herhaaldelijk geuit heeft als voorstander van concentratie in het hypotheekbankbedrijf. Want deze opmerking van Mr. Van Maasdijk toont zoo duidelijk aan hoe volstorting van aandelen der Hypotheekbanken de concentratie, die ook ik zoo zeer gewenscht acht, in de hand zal werken.

Maar zelfs zonder dit in aanmerking te nemen, acht Mr. Van Maasdijk het rendement, zooals door mij berekend is, niet voldoende. Nu vraag ik hem, welk rendement maakt thans een aandeelhouder van een hypotheekbank van zijn geld? Nemen wij het door mij berekende gemiddelde dividend van 13 pCt., dan ontvangt dus een aandeelhouder bij 10 pCt. storting f 13 over het gestorte gedeelte, terwijl hij met het oog op zijn obligo eene solide, courante obligatie moet bezitten, die hem tegenwoordig 5 pCt. kan opleveren, zoodat hij over die f 900 aan rente f 45 per jaar ontvangt, dus in totaal over f 1000 f 13 + f 45 = f 58 of 5,8 pCt. Zou hij dan geen genoegen willen nemen voor een solide courant beleggingsaandeel zonder obligo met een rendement van 6—8 pCt.? Want, dat deze laatste cijfers niet te hoog berekend zijn, zelfs in aanmerking genomen de juiste opmerkingen van de „Nieuwe Financier en Kapitalist”, dat over de volstorting registratierecht moet betaald worden en over den invloed, dien de betreffende statutaire bepalingen over de winstverdeling op het dividend kunnen uitoefenen bij volstorting der aandelen, acht ik zeker, waar ik alle meerdere provisieinkomsten bij volstorting uitgeschakeld heb.

Eene vergelijking met aandelen, die volgens Mr. Van Maasdijk 10 pCt. en hooger rendement geven, vind ik onjuist, daar dergelijke aandelen, wanneer zij werkelijk eerste klasse beleggingsfondsen zijn, nooit ongeveer à pari te krijgen zullen zijn, zoolang de normale beleggingsrente tusschen de 5 à 6 pCt. schommelt. Dat ten slotte het natuurlijk gevolg van eene volstorting der aandelen zou zijn, dat de directies zouden gaan trachten de dividenden op te voeren ten koste van de soliditeit der Hypotheekbanken en ten koste van de dotaties aan de reserves, is een te sombere kijk op het beleid der directies en commissarissen onzer Nederlandsche Hypotheekbanken. Immers de practijk heeft reeds getoond, hoe alle Hypotheekbanken steeds getracht hebben hare financiële positie

zoo veel mogelijk te versterken door belangrijk lagere dividenden uit te keeren dan de behaalde winsten toelieten.

Ik eindig er mede, met Mr. Van Maasdijk de hoop uit te spreken, dat onze Nederlandsche Hypotheekbanken zullen voortgaan door steeds krachtiger organisatie en zoo mogelijk concentratie haren goeden roep te handhaven, zonder zich echter hardnekkig vast te houden aan een systeem, wanneer men tot de overtuiging komt, dat, hoewel steeds goede resultaten zijn verkregen, daarin veranderingen gewenscht zijn met het oog op de moeilijke tijden, die ons nu dezen wereldoorlog zeker nog te wachten staan:

Mr. J. G. D. H. S.

Leeuwarden, 18 September 1919.

Exportinformatie van de Jaarbeurs.
— Het Secretariaat van de Jaarbeurs zendt ons eene brochure ter inleiding van de Vierde Nederlandsche Jaarbeurs, welke zal worden gehouden te Utrecht van 23 Februari tot 6 Maart 1920. Een aantal aardige illustraties, door Is. van Mens geteekend, verfraaien het boekje. Een der hoofdstukjes is gewijd aan den Inlichtingendienst:

„Aan het instituut der Nederlandsche Jaarbeurs is sinds 1 Augustus 1918 verbonden een Inlichtingendienst, welke zich ten doel stelt buitenlandsche afnemers in verbinding te brengen met de Nederlandsche producenten, voor zover zij aan de Nederlandsche Jaarbeurs hebben deelgenomen. Deze dienst verricht zijn bemiddelingswerk geheel gratis. Sedert de oprichting zijn bij den Inlichtingendienst uit het buitenland reeds meer dan 5000 aanvragen naar Nederlandsche artikelen binnengekomen, waarvan zeer zeker een groot aantal, blijkens de ingekomen dankbetuigingen van deelnemers aan de Jaarbeurs, aanleiding hebben gegeven tot het doen van zaken of het aanknoopen van handelsrelaties. De zorgvuldig verzamelde en bijgehouden gegevens, systematisch op kaartstelsel gebracht en uitgewerkt, stellen den Inlichtingendienst in staat onmiddellijk de uit het buitenland binnekomende aanvragen te beantwoorden en zijn aldus een krachtig middel om op betrouwbare en snelle wijze het buitenland met de Nederlandsche industrie bekend te maken en den Nederlandschen export te bevorderen. Aan kooplieden uit alle deelen der wereld mocht de Inlichtingendienst, dank zij eene uitgebreide propaganda, reeds zijne bemiddeling verlenen en de eerste inlichtingen verstrekken, welke voor het aanknoopen van handelsbetrekkingen moodig zijn, daarmede het geheele jaar voortzettende de taak, welke de Jaarbeurs als zoodanig 14 dagen per jaar vervult: nl. producent en wederverkooper tot elkander te brengen, den binnenlandschen fabrikant in verbinding te doen treden met firma's uit het buitenland. In de laatste maanden is aan dezen dienst uitbreiding gegeven door het plaatsen van voorposten in het buitenland, waardoor het verstrekken van inlichtingen op zeer snelle wijze plaats vindt.

„Deze Inlichtingendienst werkt gratis voor alle aan de Nederlandsche Jaarbeurs deelnemende industrieën en behandelt alle deelnemers op dezelfde wijze. Iedere deelnemer ontvangt de maandelijksche mededeelingen van dezen dienst, eveneens kosteloos.”¹⁾

¹⁾ [De heer Graadt van Roggen, Secretaris-Generaal van de Jaarbeurs, heeft ons toegezegd eerlang een bijdrage over organisatie en omvang van dezen tak van dienst voor het weekblad te zullen schrijven. — Red.]

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De West-Indische Gids. — Amsterdam, Augustus 1919.

Th. v. Lelyveld, Kleeding der Surinaamsche bevolking; *H. van Kol*, Volksgezondheid; *C. Bonne*, Surinaamsche ziekten; *Dr. H. v. Cappelle*, De Zand- en Schulpritsen van Suriname; *S. Kalff*, Uit Suriname's verleden; *Mr. Dr. Fock*, Salarisverbetering der ambtenaren in Suriname; *Prof. J. Boeke*, Wijziging regeeringsreglement van Curaçao.

Journal des Economistes. — Parijs, Augustus—September 1919.

Yves-Guyot, l'Endosmose socialiste; *A. Raffalovich*,

Le rapport de la commission sur les trusts; *F. Jacq*, Les concordats commerciaux de la paix; *A. Marvaud*, La question des voies ferrées en Espagne; *G. de Nouvion*, La Standardisation; *A. Raffalovich*, L'alliance nationale des employeurs et employés en Angleterre et le réveil de l'esprit anti-interventionniste; *Prof. Dr. Totomiantz*, Les richesses de la Turquie; *G. de Nouvion*, Les comptes des chemins de fer de l'Etat pour 1917; *A. Raffalovich*, Les difficultés de l'Allemagne; *M. Bellom*, Les abus dans l'application de la loi des retraites ouvrières; *M. Bien*, Le domaine public des Etats-Unis; *A. Pawlowski*, Les conséquences industrielles pour la France et l'Allemagne du transfert de l'Alsace-Lorraine et des houillères de la Sarre.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, Augustus—September 1919.

M. le baron Ch. Mourre, L'influence de la production de l'or sur l'activité économique de 1820 à 1913; *M. Dewarvin*, Statistique des exploitations agricoles au Canada, de 1881 à 1911; *M. E. Michel*, La valeur immobilière du territoire français envahi ou compris dans la zone de feu en juillet 1918; *M. P. Meuriot*, Démographie actuelle du Japon.

Revue d'économie politique. — Parijs, Juli—Augustus 1919.

E. Halevy, La politique de paix sociale en Angleterre, les „Whitley Councils”; *G. Pirou*, L'état actuel de la science des finances en Italie; *J. Moret*, Une solution à la hausse du niveau général des prix; *M. Porte*, Remarques sur l'application de la loi sur les retraites ouvrières et paysannes en France.

The quarterly Journal of Economics. — Cambridge, Augustus 1919.

F. H. Dixon, Federal operation of railroads during the war; *E. G. Nourse*, Normal price as a market concept; *E. T. Peters*, On stabilizing the dollar; *J. Bernhardt*, Government control of sugar during the war.

The Bankers' Magazine. — Londen, September 1919.

Post-war problems; After five years; Some staff problems; American banking in the South American markets.

The Round Table. — Londen, September 1919. The Harvest of victory; The economic and financial situation; Constitutional reform in India; Nationalisation as a remedy; Switzerland and the neutral standpoint.

MAANDCIJFERS.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN JUNI 1919.

(Ontleend aan „de Ingenieur”.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Junii 1919.	Junii 1918.
Dedemsvaartsche Stoomtramweg-mij.	f 15.938,25	f 22.615,54	f 40.086,81	f 36.629,50
Tramw.mij. „de Meijerij”.....	—	—	29.305,83½	32.059,38½
Zuid-Nederlandsche Stoomtramweg-mij.	15.055,93	16.058,84½	32.309,87	38.519,83
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	67.530,31½	65.741,62	136.993,04	101.648,11½
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	187.118,73	150.571,07½
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	27.489,88½	9.167,52	37.902,74½	43.514,59½
Gemeentetram te Amsterdam	810.584,45	—	810.584,45	585.812,89
Haagsche Tramweg-maatschappij	406.113,48	—	408.915,20	326.198,33½
Rotterdamsche Electriche Tramweg-mij.	—	—	438.711,69½	550.087,10½
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	605.000,—	619.825,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	21.700,—	20.000,—
lijn Soerabaja—Krian	—	—	65.200,—	59.600,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch...	—	—	369.700,—	389.500,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	305.000,—	274.100,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	83.700,—	89.100,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	9.800,—	10.000,—
Kediri Stoomtram-Maatschappij	—	—	68.600,—	59.204,—
Malang Stoomtram-Maatschappij	—	—	71.300,—	80.547,—
Deli-Spoorweg Maatschappij	—	—	539.000,—	487.766,—
Nagekomen over Maart.				
Staatsspoorwegen in Ned.-Indië	—	—	—	—
Staatsspoorwegen op Java	f 1.446.997,—	f 1.939.121,—	f 3.566.187,—	f 3.110.819,—
Nagekomen over April.				
Staatsspoorwegen in Ned. Indië	—	—	—	—
I. Staatsspoorwegen op Java	f 1.490.991,—	f 1.833.787,—	f 3.614.410,—	f 3.025.852,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	77.180,—	47.174,—	133.547,—	115.291,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra	—	—	—	—
a. Palembanglijn	16.021,—	38.488,—	56.681,—	35.986,—
b. Lamponglijn	8.023,—	3.117,—	13.067,—	11.278,—
IV. Atjeh Stoomtram	55.193,—	43.707,—	109.744,—	94.690,—
Nagekomen over Mei.				
Staatsspoorwegen in Ned. Indië	—	—	—	—
I. Staatsspoorwegen op Java	f 1.577.813,—	f 1.817.086,—	f 3.598.586,—	f 3.632.541,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	82.281,—	56.449,—	148.540,—	124.259,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra	—	—	—	—
a. Palembanglijn	18.152,—	51.028,—	70.777,—	34.589,—
b. Lamponglijn	9.883,—	4.319,—	15.380,—	12.626,—
IV. Atjeh Stoomtram	65.187,—	45.263,—	122.897,—	113.706,—

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	20 September 1919	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15		3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15		4 " 23 " '14
Bank (Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14		5 " 23 " '14
Bank van Engeland 5 " 5 Apr. '17		3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank 5 " 23 Dec. '14		4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk 5 " 21 Aug. '14		3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk. 5 " 12 Apr. '15		4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem. 5 1/2 " 4 Jan. '19		5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk. 6 " 13 Juni '19		4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen 5 1/2 " 11 Mei '19		4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk. 5 " 21 Aug. '19		3 1/2 " 19 " '14
Belgische Nat. Bk. 4 " 12 Juni '19		4 " 30 Jan. '14
Bank van Spanje .. 4 " 22 Mrt. '17		4 1/2 " 24 Sept. '03
Bank van Italië .. 5 " 10 Jan. '18		5 " 5 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y. 3 1/2-4 1/2		—
Javasche Bank 3 1/2 " 1 Aug. '09		3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
20 Sept. '19	3 5/8-3/4	5	3 3/4	4-5/8	—	4 1/2-5 1/2
15-20 S. '19	3 3/8-3/4	3 1/2-5	3 3/4	4-5/8	—	3 1/2-5 1/2
7-13 S. '19	3 5/8-7/8	3-4	3 5/8-3/4	4-5/8	—	5-6 1/2
1-5 S. '19	3 3/4-7/8	4	3 1/2	4-5/8	—	4 1/2-6
16-20 S. '18	2 5/8-7/8	2 1/2	3 1/2	4-5/8	—	5 3/4-6
17-22 S. '17	1 3/8-3/4	2 1/4	4 3/8-1 3/8	4-5/8	—	2 1/2-5 1/2
20-24 Juli '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 19 September. 2) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 3/4-7/8 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Deze week kenmerkte zich door zelfs voor dezen tijd buitengewoon hevige schommelingen in de wisselkoersen. Vooral Berlijn en Parijs waren zeer onzeker, maar ook zelfs de neutrale koersen, zooals Kopenhagen en Zürich, hadden schommelingen van meer dan 1 pCt. op een dag te noteeren. Londen was aanvankelijk iets vaster, maar liep daarna weder belangrijk terug. New York volgde ongeveer dezelfde richting. Beide waren echter kalm in vergelijking met Berlijn en Parijs. Marken waren aanvankelijk bijna niet te plaatsen, zoodat voor ongeveer 8.— verhandeld werd. Onder sterke schommelingen klom de koers daarna tot 11.50, een verschil van bijna 50 pCt., waarop weder een daling intrad. Parijs was in het begin der week eveneens zeer flauw, ongeveer 29.— en lager, sloot echter eveneens weder beduidend hooger, ca. 30.95. België volgde dezelfde lijn met beduidend kleinere schommelingen. Van de Skandinavische wissels was alleen Kopenhagen sterk aangeboden 59.40—58.15. Zwitserland aanvankelijk veel vaster 48.40—48.70, daarna weder teruglopend. Spanje sterk aangeboden 51.25—50.50. Batavia wederom vaster 101 1/2 a 102.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Wenen	Brussel	New York
15 Sept. 1919..	11.19	30.80	8.75	3.90	31.35	2.68 1/4
16 " 1919..	11.20 1/2	29.60	9.22 1/2	3.75	30.62 1/2	2.68 1/2
17 " 1919..	11.18 3/4	28.87 1/2	9.55	3.60	29.55	2.69 1/2
18 " 1919..	11.16 3/4	30.—	9.32 1/2	3.65	30.20	2.69 1/2
19 " 1919..	11.14 1/2	31.05	10.—	3.90	30.60	2.68 3/4
20 " 1919..	11.18	31.90	10.15	4.20	—	—
Laagste d.w. 1)	11.14	28.70	8.15	3.60	29.50	2.68
Hoogste " " 1)	11.21	31.40	10.40	4.20	31.45	2.69 3/4
12 Sept. 1919..	11.18 1/2	31.30 1/2	9.77 1/2	4.— 2	31.67 1/2	2.69 1/2
6 " 1919..	11.24 1/2	32.65	11.80	5.10	31.72 1/2	2.68 3/4
Muntpariteit..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 1/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 13 September.

Data	Stockholm	Kopenhagen	Christiania	Zwitserland	Spanje	Batavia 1)
15 Sept. 1919	65.95	59.70	62.05	48.30	51.25	100 3/4/101 1/2
16 " 1919	66.25	59.25	62.80	48.65	51.—	100 3/4/101 1/2
17 " 1919	66.35	59.—	63.25	48.85	51.—	100 3/4/101 1/2
18 " 1919	66.20	58.50	63.10	48.35	50.75	100 3/4/101 1/2
19 " 1919	66.—	58.25	63.—	48.10	50.50	100 3/4/101 1/2
20 " 1919	66.10	58.30	63.10	48.20	50.50	100 3/4/101 1/2
L'ste d. w. 1)	65.80	58.—	62.—	47.75	50.25	100 3/4
H'ste " " 1)	66.50	59.90	63.30	48.90	51.50	101 1/4
13 Sept. 1919	65.70	59.90	61.50	47.90	51.10	100 3/4/101 1/2
6 " 1919	65.60	58.80	61.40	47.30	51.—	100 3/4/100 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen	Zicht Parijs	Zicht Berlijn	Zicht Amsterd.
20 Sept. 1919	4.16.—	8.94	nom.	37 1/8
Laagste d. week..	4.14.25	8.72	nom.	37
Hoogste " " ..	4.17.75	9.17	nom.	37 1/8
13 Sept. 1919	4.17.75	8.61	nom.	37 1/8
6 " 1919	4.14.50	8.37	nom.	37
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	6 Sept. 1919	13 Sept. 1919	Tudeperk 15-20 Sept. 1919		20 Sept. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 13/32	97 13/32	97 13/32	97 13/32	97 13/32
*B. Aires 1)	d.p.gd.pes.	55 1/2	55 1/2	55 1/4	56	55 3/8
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/10 3/4	1/10 3/4	1/10	2/0 1/8	2/0 3/8
Hongkong ...	id. p. \$	4/0 1/2	4/0 1/2	4/0 1/2	4/1 3/4	4/1 3/4
Lissabon	d. p.escudo	26 3/4	26 3/4	26 1/2	27	26 3/4
Madrid	Peset. p. £	22.03	21.88	21.87	22.15	22.06
*Montevideo 1)	d.p.peso	57 5/8	57 3/4	57 1/8	58	57 3/8
Montreal....	\$ per £	4.29 3/4	4.30 1/2	4.25	4.32 1/2	4.30 3/8
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 7/16	14 3/8	14 9/16	14 3/8	14 3/8
Rome	Lires p. £	40.61	40.75	40.80	41.80	41.38
Shanghai ..	sh/d.p.tael	6	6	6	6 1/2	6 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 7/8	2/4 7/8	2/4 1/8	2/4 3/8	2/4 3/8
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	10 3/8	11 1/8	11 1/8	11 1/8	11 1/8
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/4 7/8	2/5	2/4 3/4	2/5 1/4	2/5 1/8

* Koersen van den dag voorafgaande aan de data in het hoofd vermeld. 1) Telegrafisch transfert.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
20 Sept. 1919.....	62	114 1/2
13 " 1919.....	60 3/4 1)	117 3/8
6 " 1919.....	61 2)	112 1/4
29 Aug. 1919.....	58	108 1/2
21 Sept. 1918.....	49 1/2	101 1/2
22 Sept. 1917.....	55	108 1/2
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8

1) Noteering van 12 September. 2) id. van 5 September.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
18 Sept. 1919..	2.791	58.650	1.384	17.164	42.515
11 " 1919..	2.208	58.650	1.335	17.164	42.378
5 " 1919..	1.916	58.650	1.322	17.164	42.128
30 Aug. 1919..	1.481	58.650	1.319	17.164	41.760
19 Sept. 1918..	1.964	43.100	60.300	14.447	86.173

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 20 Sept. 1919.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 97.840.787,51 B.-bk. „ 1.057.687,48 Ag.sch. „ 32.028.164,95 1/2	f 130.926.639,94 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 47.459.918,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	47.459.918,—
Beleeningen	H.-bk. f 132.437.358,86 incl. vrsch. B.-bk. „ 11.805.690,76 in rek.-crt. Ag.sch. „ 67.224.838,38 1/2 op onderp. f 211.467.888,00 1/2	—
Op Effecten	f 206.198.288,00 1/2	—
Op Goederen en Spec.	„ 5.269.600,—	211.467.888,00 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	„ 13.214.707,07	—
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud „ f 56.511.285,— Muntmat., Goud „ „ 575.179.017,10 1/2 f 631.690.302,10 1/2 Munt, Zilver, enz. „ „ 4.905.354,97 Muntmat., Zilver „ „ —	636.595.657,07 1/2
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds. „ f 4.533.617,50 id. van 1/8 v. h. kapit. „ „ 3.954.645,87 1/2	8.488.263,37 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ „ 3.312.000,—	—
Diverse rekeningen	„ „ 49.555.909,81	—
	f 1.101.020.983,28	—

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	„ 989.558.460,—
Bankassignatiën in omloop	„ 1.779.648,84 1/2
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f —
Van anderen	„ 76.699.113,60
Diverse rekeningen	„ 7.983.760,83 1/2
	f 1.101.020.983,28
Beschikbaar metaalsaldo	f 422.221.506,33
Op de basis van 1/8 metaaldekking	„ 208.614.061,84
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.111.107.530,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's		5.211.971,55
Buitenlandsche wissels	40.091,—	
Beleeningen		2.361.020,01
Goud	113.347,47 1/2	
Zilver		925.131,26 1/2
Bankbiljetten		6.156.830,—
Part. Rek.-Crt. saldo's		3.572.813,82 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
20 Sept. 1919	631.690	4.905	989.558	78.479
13 „ 1919	631.577	5.830	995.715	82.014
6 „ 1919	631.587	5.801	1.003.950	66.211
30 Aug. 1919	635.593	5.823	1.002.879	72.730
23 „ 1919	638.640	5.868	987.544	66.650
16 „ 1919	646.533	5.792	996.647	79.149
9 „ 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
2 „ 1919	646.539	6.089	1.022.892	66.751
26 Juli 1919	651.403	6.417	1.003.290	70.823
19 „ 1919	651.403	6.635	1.010.346	70.147
12 „ 1919	652.622	6.982	1.015.918	66.429
5 „ 1919	657.716	7.507	1.024.922	59.968
28 Juni 1919	657.722	8.214	1.018.076	73.433
21 Sept. 1918	706.810	7.997	956.250	77.383
22 Sept. 1917	674.376	7.376	784.733	86.831
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekkingpercentage
	Totaal	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks			
20 Sept. 1919	130.927	65.000	211.468	422.222	60
13 „ 1919	136.139	65.000	213.829	421.095	59
6 „ 1919	122.819	50.000	220.151	422.589	60
30 Aug. 1919	111.649	47.000	236.647	425.494	60
23 „ 1919	86.755	28.000	240.259	432.844	61
16 „ 1919	101.330	40.000	234.006	436.277	61
9 „ 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
2 „ 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
26 Juli 1919	112.536	66.500	208.158	442.070	61
19 „ 1919	113.747	61.000	208.275	441.012	61
12 „ 1919	117.136	59.000	210.762	442.197	61
5 „ 1919	113.156	59.000	217.128	447.269	61
28 Juni 1919	108.940	59.000	225.185	446.657	61
21 Sept. 1918	113.457	94.000	101.081	507.411	69
22 Sept. 1917	55.517	45.000	70.934	506.430	78
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	13 Sept. 1919	20 Sept. 1919
Aan schatkistpromessen..	f 384.480.000,—	f 389.320.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 65.000.000,—	„ 65.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 84.361.000,—	„ 84.361.000,—
Aan zilverbons	„ 41.143.840,50	„ 40.267.556,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
13 Sept. 1919	***	***	381.500	
6 „ 1919	***	***	383.000	
30 Aug. 1919	***	***	387.500	
5 Aug. 1919	142.286	4.726	256.933	87.580
26 Juli 1919	142.281	5.104	253.364	88.055
19 „ 1919	135.722	5.510	250.676	88.630
12 „ 1919	136.047	5.433	250.360	90.264
14 Sept. 1918	101.077	13.399	183.701	70.065
15 Sept. 1917	83.373	17.242	175.541	57.267
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekkingpercentage
13 Sept. 1919		224.000		***	106.750	***
6 „ 1919		226.000		***	106.000	***
30 Aug. 1919		222.500		***	105.000	***
5 Aug. 1919	11.221	16.883	91.288	22.524	78.384	42
26 Juli 1919	10.060	19.301	74.918	10.327	79.367	43
19 „ 1919	10.202	18.107	74.476	13.664	73.646	42
12 „ 1919	9.936	16.170	81.610	9.524	73.582	42
14 Sept. 1918	8.454	25.328	71.844	19.146	63.893	45
15 Sept. 1917	7.885	32.955	72.409	21.891	54.335	43
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulante	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
26 Juli 1919	939	1.472	961	1.520	393
19 „ 1919	935	1.469	985	1.505	413
5 „ 1919	933	1.565	953	1.516	405
14 Juni 1919	1.026	1.489	902	1.414	151
27 Juli 1918	615	1.444	961	1.154	940
28 Juli 1917	782	1.206	1.100	902	735
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gou. Sec.
17 Sept. 1919	88.243	80.902	330.627	28.500	313.585
10 " 1919	88.625	81.127	331.442	28.500	314.177
3 " 1919	88.252	80.798	330.787	28.500	314.725
27 Aug. 1919	88.244	79.800	330.952	28.500	315.080
18 Sept. 1918	70.996	59.398	273.077	28.500	251.072
19 Sept. 1917	54.724	40.666	176.685	28.500	150.062
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gou. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-percentage 1)
17 Sept. '19	19.523	84.722	20.128	91.822	25.791	23,03
10 " '19	21.657	83.297	23.078	89.364	25.588	22,76
3 " '19	37.491	81.537	24.516	102.314	25.904	20,42
27 Aug. '19	29.785	79.569	23.261	94.918	26.894	22,76
18 Sept. '18	56.568	99.547	38.133	129.955	30.047	17,88
19 Sept. '17	58.145	96.462	40.765	128.236	32.508	19,23
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage 1)
20 Sept. 1919	1.117.232	1.098.776	8.243.601	29.012.752	32
12 " 1919	1.121.120	1.102.314	8.237.490	29.010.156	32
6 " 1919	1.121.771	1.103.252	8.265.350	29.094.436	32
31 Aug. 1919	1.122.771	1.103.252	8.565.350	28.492.316	34
22 Sept. 1918	2.565.351	2.447.215	2.340.130	14.429.381	34
22 Sept. 1917	2.511.513	2.403.854	864.219	9.603.573	35
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
20 Sept. 1919	30.099.349	9.552.167	***	***
12 " 1919	28.822.448	8.405.521	***	***
6 " 1919	31.246.515	10.885.265	20.289.000	8.513.300
31 Aug. 1919	31.246.515	10.885.265	20.348.900	8.541.500
22 Sept. 1918	17.590.086	9.106.408	10.941.700	2.327.800
22 Sept. 1917	11.266.959	5.972.139	6.110.700	749.400
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldi
7 Spt. '19	328.171	12.359.551	32.954.000	43.455.946	6.229.562
31 Aug. '19	327.365	11.856.866	32.954.000	43.452.737	5.839.017
23 " '19	326.388	11.840.982	32.954.000	43.166.197	6.034.975
15 " '19	327.042	12.154.071	32.954.000	42.712.392	6.510.896
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

1) waarvan 262.238 goud, 9.325 buitenlandse goudwissels en 56.608 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
18 Sept. '19	5.573.301	1.978.278	293.907	795.982	24.000.000
11 " '19	5.482.849	1.978.278	294.747	823.011	23.850.000
4 " '19	5.572.540	1.978.278	295.766	888.572	23.850.000
28 Aug. '19	5.572.424	1.978.278	296.746	897.664	23.600.000
19 Sept. '18	5.437.420	2.037.108	319.767	1.577.089	18.000.000
20 Sept. '17	5.317.556	2.037.108	260.135	729.535	11.350.000
23 Juli '14	4.104.890	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	940.029	699.421	1.261.195	35.655.028	2.742.654	87.722
901.094	703.809	1.262.671	35.681.670	2.773.038	39.676	
1.070.470	707.230	1.248.527	35.456.177	2.857.406	19.635	
888.470	714.208	1.249.499	35.090.399	2.976.552	81.512	
824.222	1.060.650	824.937	29.788.150	3.005.650	351.656	
570.729	1.164.352	1.099.416	20.956.056	2.723.200	32.373	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. oorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
22 Aug. '19	2.074.285	1.234.298	—	68.416	2.553.534
15 " '19	2.082.587	1.240.730	—	69.136	2.540.904
8 " '19	2.084.756	1.203.375	—	67.362	2.532.057
1 " '19	2.088.475	1.183.304	—	67.852	2.506.820
23 Aug. '18	2.003.051	1.103.030	5.829	52.215	2.032.837
24 Aug. '17	1.372.219	495.911	52.500	52.550	673.049

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage 1)	Percent. Gouddekking circula-tie
22 Aug. '19	2.137.221	2.487.074	84.730	47,8	48,7
15 " '19	2.117.714	2.616.704	84.400	47,3	48,8
8 " '19	2.215.359	2.528.860	83.807	48,5	47,5
1 " '19	2.222.730	2.505.798	83.532	51,3	47,2
23 Aug. '18	1.630.321	2.196.051	77.750	59,2	52,1
24 Aug. '17	287.964	1.362.989	58.484	76	86,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
15 Aug. '19	769	14.930.870	1.359.099	13.372.969	1.882.701
8 " '19	770	14.768.088	1.353.345	13.178.822	1.882.694
1 " '19	768	14.682.076	1.348.584	13.060.825	1.799.037
25 Juli '19	769	14.379.983	1.318.281	12.737.991	1.789.774
16 Aug. '18	735	13.002.672	1.157.759	11.494.593	1.451.037

BANKSTATEN,

KWARTAALSGEWIJZE OPGENOMEN.

I. BANK VAN ITALIE.

(In millioenen Lires.)

Data	Goud	Zilver	Staatsfondsen	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
20 Juli 1919	805,1	74,4	215,6	1720,7	9996,2	1463,8
10 " 1919	805,1	74,2	213,1	1640,5	9725,8	1472,9
20 Mei 1919	817,8	74,1	215,8	1303,6	9265,2	1508,2
10 " 1919	817,9	74,0	217,2	1298,9	9305,0	1432,7
31 Juli 1918	818,2	76,7	218,0	1417,5	7989,5	1489,6
20 " 1917	834,8	65,4	219,4	903,6	4532,8	897,1
20 Juli 1914	1106,5	90,4	203,9	632,5	1661,1	272,8

II. BANK VAN SPANJE.

(In millioenen Peseta's.)

Data	Goud	Zilver	Staatsfondsen 1)	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
6 Sept. 1919	2410,3	643,2	658,4	1587,0	3685,9	995,8
31 Aug. 1919	2409,7	649,4	660,8	1524,3	3643,4	1024,8
23 " 1919	2405,8	647,0	661,1	1537,9	3635,0	1029,8
16 " 1919	2405,8	643,4	659,4	1527,4	3643,4	1029,1
9 " 1919	2396,6	644,8	670,1	1535,1	3643,4	1021,8
2 " 1919	2381,4	650,9	692,4	1552,1	3594,5	1021,1
26 Juli 1919	2348,2	651,2	688,6	1558,4	3583,8	1020,3
19 " 1919	2290,3	649,8	692,3	1582,1	3584,0	994,7
12 " 1919	2272,2	648,5	686,4	1614,0	3591,4	1003,0
5 " 1919	2272,2	649,9	686,9	1620,4	3579,8	996,4
28 Juni 1919	2271,2	656,5	688,3	1602,4	3516,5	983,4
21 " 1919	2266,2	652,8	660,8	1568,1	3496,6	888,1
7 Sept. 1918	2189,5	648,4	754,1	869,8	2997,1	1160,8
8 Sept. 1917	1863,3	734,2	630,5	729,5	2631,8	937,4
24 Juli 1914	543,5	729,8	494,4	783,8	1919,0	497,9

1) Inclusief de schuld van de schatkist in rek.-crt.

III. ZWITSERSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Francs.)

Data	Goud	Zilver	Darlehens-kassenschetne	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
15 Sept. 1919	467,4	64,5	10,3	400,7	881,9	120,4
6 " 1919	465,9	64,6	10,1	437,0	893,5	109,3
30 Aug. 1919	467,4	64,9	8,4	441,1	911,7	105,4
23 " 1919	467,8	66,0	8,9	425,6	868,4	129,3
15 " 1919	467,4	66,7	9,1	434,5	878,9	136,3
7 " 1919	468,1	67,2	8,7	485,5	898,8	121,3
31 Juli 1919	467,6	67,8	5,5	468,2	910,0	98,2
23 " 1919	467,7	69,0	5,7	434,1	872,3	92,1
15 " 1919	468,1	69,5	5,5	445,1	883,5	106,4
7 " 1919	469,4	69,2	6,2	465,5	909,8	100,0
30 Juni 1919	471,4	68,9	5,9	510,0	936,3	114,8
23 " 1919	471,6	68,6	5,0	483,3	881,2	136,9
14 Sept. 1918	383,0	51,2	18,5	384,1	754,1	138,2
15 Sept. 1917	342,5	53,6	8,5	242,9	534,3	130,9
23 Juli 1914	180,1	18,9	—	107,8	267,9	50,7

IV. NATIONALE BANK VAN DENEMARKE.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Zilver	Vorderingen op het buitenl.	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
30 Aug. 1919	186,9	3,0	46,8	318,3	435,7	126,4
31 Juli 1919	187,4	2,8	43,7	296,6	428,6	114,9
30 Juni 1919	187,8	2,6	49,6	312,8	436,0	126,4
31 Aug. 1918	186,6	2,5	68,1	239,6	391,9	74,0
31 Aug. 1917	194,3	2,8	41,2	181,6	287,1	115,2
30 Juni 1914	75,6	6,6	19,8	95,6	159,8	4,8

V. ZWEEDSCHE RIJKS BANK.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Staatsfondsen	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
13 Sept. 1919	300,3	138,8	53,4	392,7	687,2	158,1
6 " 1919	300,3	137,0	53,4	333,7	696,9	140,0
30 Aug. 1919	300,3	130,2	53,4	375,3	694,2	138,5
23 " 1919	300,3	134,9	53,7	346,5	652,8	138,4
16 " 1919	300,4	137,1	53,8	348,2	673,6	130,6
9 " 1919	300,5	137,4	54,5	360,9	679,8	127,2
2 " 1919	300,6	132,7	54,5	361,1	695,8	121,2
26 Juli 1919	288,4	134,2	52,5	341,0	649,0	127,4
19 " 1919	288,6	131,8	52,5	361,9	667,4	132,2
12 " 1919	288,6	132,4	52,5	372,0	678,9	128,2
5 " 1919	288,8	134,1	52,6	397,3	706,4	128,4
28 Juni 1919	289,8	129,9	52,6	386,6	699,6	122,9
21 " 1919	289,4	132,1	52,6	366,0	692,1	121,4
14 Sept. 1918	264,9	127,8	110,5	286,4	701,5	91,2
15 Sept. 1917	204,5	137,9	53,9	184,1	478,8	108,4
25 Juli 1914	105,8	115,6	28,0	92,4	206,2	68,2

VI. BANK VAN NOORWEGEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Effecten	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
15 Sept. 1919	148,2	83,7	12,3	304,0	424,0	47,0
8 " 1919	148,2	85,1	12,3	307,9	427,8	48,3
31 Aug. 1919	148,3	86,0	12,3	312,0	428,8	54,0
22 " 1919	148,3	88,5	12,3	298,3	421,7	48,8
15 " 1919	148,3	92,1	12,3	294,6	424,9	45,0
7 " 1919	148,3	99,3	12,3	284,8	427,7	46,3
31 Juli 1919	148,3	103,7	12,3	301,0	428,9	60,7
22 " 1919	148,4	78,4	12,3	333,7	434,5	64,5
15 " 1919	148,4	74,7	12,3	339,8	442,0	59,1
7 " 1919	148,4	75,1	12,3	338,2	446,6	52,6
30 Juni 1919	148,4	75,2	12,3	341,4	433,3	70,4
23 " 1919	148,5	75,0	12,3	334,4	423,8	76,7
16 Sept. 1918	122,5	67,1	13,0	327,1	383,5	77,3
15 Sept. 1917	129,6	73,3	12,8	287,9	298,9	144,1
22 Juli 1914	52,4	65,7	8,9	79,3	120,8	10,7

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 September 1919.

De redenen, die gedurende de vorige berichtsperiode de internationale markten hebben beheerscht, hebben dit ook in de achter ons liggende dagen, en, zoo mogelijk in nog sterker mate, gedaan. De daling der valuta van de landen der Centrale Mogendheden heeft scherper geaccentueerde vormen aangenomen en al is hierin juist in de allerlaatste dagen eenige verbetering ingetreden, het peil is nog zodanig, dat op de beurzen te Berlijn en te Weenen alle aanleiding aanwezig is tot een hausse in die fondsen; die over het algemeen als „valuta-waarden” aangeduid worden. Dit zijn dan fondsen, die hetzij in buitenlandsche munt luiden, hetzij hun zetel vinden in landen, die als gevolg van het definitieve vredesverdrag aan de voormalige vijanden afgestaan zullen moeten worden.

Tot deze laatste behooren natuurlijk in de eerste plaats de koloniën en het is dan ook in de desbetreffende papieren, dat aan de beurs te Berlijn in de laatste dagen een geweldige hausse plaats heeft gevonden. Het sterkst was dit wel het geval voor aandelen-Pomona, waarvan de koers zich in een zeer kort tijdsverloop verdrievoudigd heeft. Op 15 Augustus was de prijs te Berlijn 900 pCt., op den 9den September 1600 pCt., op den 13den September monteerden zij ver boven de 3000 pCt., om daarna op circa 2800 pCt. gehandhaafd te blijven. De speculatie heeft hier, evenals overigens bij al dergelijke papieren, alle mogelijkheden eenigszins voorbarig in het koerspeil verdisconteerd. Naar men weet, was tot voor kort de uitvoer van koloniale waarden naar het buitenland niet toegestaan, wij de kans nog bestond, dat de koloniën niet afgestaan behoeften te worden, of dat zij althans tot een behoorlijken prijs aan de Entente overgedaan zouden kunnen worden. In dit laatste geval zou natuurlijk de opbrengstprijs, bij een verkoop der aandelen aan het buitenland, grotendeels bui-

ten de Duitse grenzen vallen. Nu het definitieve vredesverdrag echter op geheel andere wijze in de overgave der koloniën voorziet, is het behoud der betrokken aandelen vrijwel nutteloos geworden, terwijl men er in verband met den verkoop naar het buitenland nog een mooien prijs voor kan bedingen.

Inmiddels zint de Duitse Regeering op allerlei maatregelen om de daling der valuta tegen te gaan. Zij heeft verklaringen afgelegd, volgens welke deze reactie aan vier verschillende oorzaken zou zijn toe te schrijven. In de eerste plaats rekent zij hertoe het bezette gebied in het Westen. De Duitse grens is hier een heel eind naar het Oosten verlegd, doch het Duitse geld is ook over deze grens nog in omloop. Het gevolg hiervan is, dat allerlei artikelen in het bezette gebied worden ingevoerd, die dan in Marken betaald moeten worden, terwijl eenigerlei toezicht en handhaving der invoerbepalingen natuurlijk geheel onmogelijk is. De Regeering heeft hertegen reeds protest aangekeekend en het is niet uitgesloten, dat door de Entente-autoriteiten hiermede rekening zal worden gehouden, daar de voortdurende daling der valuta ten slotte ook hun belangen zou schaden. Als tweede oorzaak wordt genoemd de afvloeiing van kapitaal, de z.g. „belasting-vlucht”, waarover ook in deze kolommen reeds herhaaldelijk is gesproken. Voorts werkt de speculatie de daling sterk in de hand, daar het algemeen pessimisme voortdurend verkoopen te voorschijn roept. Wellicht kan hertegen een rem worden aangebracht in den vorm van de voorgestelde premie-leening, die misschien niet voor het volle toegestane bedrag van 9 milliard Mark zal worden geëmitteerd, doch waarvan de eerste tranche toch waarschijnlijk binnen korten tijd aan de markt zal komen. Men is er nog niet zeker van, welke vorm zal worden aangenomen; de keuze gaat tusschen een leening met lage rentevergoeding en ééne zonder rentevergoeding, doch met periodieke stijging van de bedragen der aflossing. Als laatste oorzaak wordt aangevoerd de passiviteit der handelsbalans, die niet slechts tengevolge van het gat in het Westen steeds groter wordt, doch waaraan het gebrek aan grondstoffen van allerlei aard en aan voedingsmiddelen schuld heeft. Hertegenover kan, door de verminderde productiviteit, slechts een onbetekenende uitvoer worden gesteld.

Door de daling der valuta wordt, behalve voor de z.g. „valuta-fondsen” ook de buitenlandse kooplust voor allerlei andere waarden in de hand gewerkt. Zoo beschouwt het buitenland de aandelen der Duitse groote electriciteits-, automobiel-, montaan- en chemische ondernemingen thans als goedkope papieren, die zonder veel risico aangekocht kunnen worden. Dientengevolge is ook voor deze rubrieken een zeer optimistische tendens aan de Duitse beurzen ontstaan.

Slechts in zeer enkele kringen dringt het door, dat deze koersverheffingen alle op ongezonde basis zijn geschoeid, en dat de voorwaarde hiervoor is de ondergang van het eigen land. Over het geheel verheugt het doorsnee-publiek zich in de winsten, die zeer spoedig behaald kunnen worden en houdt het geen rekening met de oorzaken, die hieraan ten grondslag liggen, noch met de mogelijkheid van een heftigen terugslag, die ieder oogenblik kan intreden.

Voor de beurs te Weemen gelden nagenoeg dezelfde overwegingen. De dagelijksche teruggang der Kroon stelt voldoende in het licht, hoe gering over het geheel de levenskansen van Duitsch-Oostenrijk voor de toekomst worden aangeslagen. Wat de teruggang van de Oostenrijksche valuta voor het Oostenrijksche budget beteekent, komt duidelijk naar voren, indien men bedenkt, dat iedere centime daling in den koers der Kroon te Zürich ten opzichte van den tegenwoordigen prijs van circa 10 centimes, een meerdere uitgave aan het buitenland, alleen voor het benodigde meel, van een half milliard Kronen beteekent. De koersreactie van 20 op 8½ centime, die te Zürich heeft plaats gevonden ten tijde van de publicatie van het vredesverdrag, bezwaart het budget, alleen voor zoover het de meelvoorziening betreft, met ettelijke milliarden. Hoe lager de koers echter daalt, des te meer groeit de activiteit ter beurze en de belangstelling voor allerlei waarden. Het zijn hier niet slechts de waarlijk buitenlandse waarden, doch ook de fondsen der Tschecho-Slovakische, der Joego-Slovakische e. d. landen, die tot voortdurend stijgende prijzen uit de markt worden genomen. Alles echter staat in nauw verband met de geweldige depreciatie van het nationale geld en het is dan ook onnuttig en onnoodig, naar andere oorzaken voor ieder fonds op zich zelve te speuren. Sedert den aanvang van de loopende maand zijn wel het sterkst gestegen de aandelen der Boheemsche bankinstellingen; de

Zivnostenska van 660 via 848 tot 890, de Böhmische Unionbank van 580 op 770. Voorts monteerden de aandelen der Donau-Dampfschiffahrt-Gesellschaft van 2150 tot 3060 pCt., mede in verband met het gerucht, dat de aandelen, die in het bezit waren van den voormaligen Keizer, in Engelse handen zijn overgegaan.

Te Parijs en te Londen is de beurs veel rustiger geweest. In laatstgenoemde plaats is de animo voor rubberwaarden eenigszins gekalmeerd, terwijl ook petroleumwaarden veel van haar belangstelling verloren hebben. Weliswaar zijn de omzetten nog vrij levendig, doch de koersbewegingen zijn veel geringer geworden.

Te Parijs heeft de verhooging der provisie eenigszins een kalmeerenden invloed gehad. Voor fondsen, die in het parquet verhandeld worden, zijn de minimum-tarieven thans als volgt:

Voor contaate affaires geldt voor Fransche rente een provisie van 0,15 pCt., koloniale en spoorwegwaarden 0,20 pCt., aandelen en obligaties, buitenlandse staatspapieren en alle andere, hier niet genoemde waarden, 0,15 tot 0,30 frs. pCt., met een minimum van fr. 1,50 in alle gevallen. In den termijnhandel wordt voor Fransche en buitenlandse staatspapieren van 0,04 tot 0,10 frs. pCt. gerekend, voor aandelen en obligaties tot een koers van fr. 400 0,25 tot 0,50 frs. pCt., voor papieren boven fr. 400, 0,125 frs. pCt.

Te New York heeft de beurs grootendeels onder den invloed gestaan van de vrees voor arbeidersverwickelingen. De voorloopers hiervan heeft men op de Amsterdamse beurs reeds kunnen ontdekken in de verkooporders, die bijna dagelijks voor aandelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij binnenkwamen. Doch ook te Wallstreet oefende de kans op een groote staking in de industriele ondernemingen, met, aan de spits, de United States Steel Corporation, een deprimeerende werking uit, die niet heeft nagelaten, het koerspeil sterk te drukken. Toch wezen de slotkoersen in de laatste dagen niet al te groote differenties aan, hoewel de nadere berichten deden zien, dat aan de beurs zelve vrij aanzienlijke fluctuaties zich hadden voorgedaan.

Te onzent heeft de markt voor staatsfondsen, wat de binnenlandsche soorten betreft, zich over het geheel zeer goed kunnen handhaven. Dit is te opmerkelijker, waar de geweldige emissiestroom van den laatsten tijd het noodzakelijk maakt veel kapitaal liquide te maken. Naar het schijnt, behoeft dit echter niet te geschieden door den verkoop van obligaties onzer Nederlandsche staatsschuld, daar tegenover de onvermijdelijke liquidaties van sommige zijden voortdurend voldoende vraag wordt gesteld.

Met betrekking tot de buitenlandse soorten heeft in de allerlaatste dagen een zekere verbetering plaats gevonden voor Russische en Oostenrijksche staatsfondsen, voor de eerste in verband met de berichten omtrent successen der Polen tegen de Bolsjewiki, voor de tweede naar aanleiding van de geringe verbetering in den koers der Centrale valuta's. Toch vertoonen de meeste soorten nog een reactie in vergelijking met het slot der vorige-berichtsperiode.

	16 Sept.	19 Sept.	22 Sept.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	93 ⁹ / ₁₆	93 ⁵ / ₈	93 ³ / ₈	+ ⁹ / ₁₆
4½ % „ „ „	1916	90	89 ¹ / ₄	- ¹⁵ / ₁₆
4 % „ „ „	1916	81 ¹ / ₂	81 ¹ / ₁₀	81
3½ % „ „ „	69 ⁷ / ₈	70 ¹⁵ / ₁₀	70 ¹ / ₄	+ ¹ / ₈
3 % „ „ „	62 ¹ / ₈	62 ¹ / ₂	63	+ ⁷ / ₈
2½ % Cert. N. W. S.	52 ³ / ₄	52 ¹ / ₂	52 ³ / ₈	- ¹ / ₈
5 % Oost-Indië 1915	96 ³ / ₄	95 ¹ / ₂	94 ³ / ₄	- 2
4 % Hongarije Goud	20 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	
4 % Oostenr. Kronenrente	12	12 ⁹ / ₁₀	13 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
5 % Rusland 1906	31	26	27	- 4
4½ % Iwangoerod Dombro	20	20 ¹ / ₈	18	- 2
4 % Rusland Cons. 1880	20	19	19 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
4 % Rusl. bij Hope & Co.	21 ¹ / ₂	20	20 ⁹ / ₁₀	- ¹⁵ / ₁₀
4 % Servië 1895	41	40	40	- 1
4½ % China Goud 1898	70 ¹ / ₈	70 ¹ / ₈	70 ¹ / ₈	
4 % Japan 1899	60	60	60	
4 % Argentinië Buitenl.	68 ¹ / ₄	68 ¹ / ₄	68 ¹ / ₄	
5 % Brazilië 1895	71 ³ / ₈	64	65 ¹ / ₄	- 6 ³ / ₈
5 % „ „ 1913	51 ³ / ₄	—	—	

De lokale markten daarentegen zijn meerendeels ongeanimeerd geweest. Vooral de petroleumafdeling heeft hiervan te lijden gehad, eensdeels in verband met de hierboven reeds gereleveerde verkoopen voor buitenlandse rekening van aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij, anderdeels als gevolg van het feit, dat de Roemeensche petroleumwaarden ter afstempeling ingeleverd

moeten worden bij de Roemeensche Legatie te 's-Gravenhage. Hoewel van verschillende kanten in het licht is gesteld, dat het b.v. voor de Orion Petroleum-Maatschappij, als zijnde een zuiver Hollandsche onderneming, die bovendien niet onder dwangbeheer is geplaatst, niet anders kan zijn dan een zuivere formaliteit, heeft de verplichting tot inlevering toch vele houders verschrikt en heeft het hen genoopt tot verkoop van hun bezit over te gaan. Dat dit eenigszins geforceerd is geweest, bewijst wel de koers van 80½ pCt., die op een enkelen dag voor aandelen Orion is genceerd, terwijl den daarop volgenden dag de prijs reeds weder was gestegen tot 88 pCt.

Behalve deze omstandigheden echter noopt ook het duurdere geld velen tot terughouding. Dit is een overweging, die feitelijk voor alle andere marktafdeelingen naar voren kan worden gebracht. Speciaal was dit opmerkelijk met het oog op de *sukkermarkt*. De declaratie van een buitengewoon interim-dividend op aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” ad 10 pCt. lokte ongetwijfeld wel kooplust uit, doch deze zou ontegenzeggelijk krachtiger zich hebben geuit in den vorm van een sterk verhoogden koers, indien de hooge noteering voor geld op prolongatie niet als een rem zou hebben gewerkt.

	16 Sept.	19 Sept.	22 Sept.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	196	192	191	— 5
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	221	220¼	222	+ 1
Rotterd. Bankvereniging . .	153¾	147¼	147¼	— 6½
Amst. Superfosfaatfabriek . .	167¾	157¾	158½	— 9¾
Van Berkel's Patent	158¾	158¾	157¾	— 1
Insulinde Oliefabriek	252½	251½	250½	— 2
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	106	106	104¾	— 1¾
Ned. Scheepsbouw-Mij.	175½	177½	177½	+ 2
Philips' Gloeilampenfabriek	650½	651½	655	+ 4½
R. S. Stokvis & Zonen	523	532	536	+ 13
Vereenigde Blikfabrieken . .	132½	130½	130½	— 2
Compania Mercantil Argent.	305	311	313	+ 8
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	281¾	280½	284	+ 2¼
Handelsver. Amsterdam . . .	574¼	569½	579	+ 4¾
Holl. Transatl. Handelsver.	139¾	138	138	— 1¾
Linde Teves & Stokvis	220	226	230	+ 10
Van Nierop & Co's Handel-Mij	180¼	183¾	185½	+ 5¼
Tels & Co's Handel-Mij	159	157¼	160	+ 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	337½	330	329	— 8½
Kon. Petroleum-Mij.	817	784	776	— 41
Orion Petroleum-Mij.	95½	80¼	88	— 7½
Steaua Romana Petr.-Mij. . .	171¼	165¼	168	— 3½
Amsterdam-Rubber-Mij. . . .	260¼	255	253¼	— 7
Nederl.-Rubber-Mij.	126½	123	121	— 5½
Oost-Java-Rubber-Mij.	344	333	327¾	— 16¼
Deli-Maatschappij	505	502½	499½	— 5½
Medan-Tabak-Maatschappij.	287	286	275½	— 11½
Senembah-Maatschappij . . .	636½	639	656½	+ 20

Ook voor de overige afdeelingen bleef de tendens eerder lusteloos. In *scheepvaartwaarden* waren de omzetten al zeer gering, evenals in *tabak- en rubberfondsen*. In de laatste bestond nog wel belangstelling voor enkele minder courant verhandelde waarden, terwijl overigens het koerspeil hier, in verhouding tot de overige rubrieken, vrij goed gehandhaafd kon worden.

	16 Sept.	19 Sept.	22 Sept.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	462	460	462	—
„ „ „ gem.eig.	441½	441	440½	— 1
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. . .	299	295	295	— 4
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	175	176½	176¾	+ 1¾
Hollandsche Stoomboot-Mij.	226	222	220	— 6
Java-China-Japan-Lijn	330	335	338½	+ 8½
Kon. Hollandsche Lloyd	209	206¾	207	— 2
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	264½	263½	262	— 2½
Kon. Paketvaart-Mij.	253	251½	249¾	— 3¼
Maatschappij Zeevaart	360	340	330	— 30
Nederl. Scheepvaart-Unie. . .	303½	299¾	301¼	— 2¼
Nievelt Goudriaan	578	578	578	—
Rotterdamsche Lloyd	318	311½	311¼	— 6¾
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	360	345	345	— 15
„ „ „Nederland”	354	352¾	354¼	+ ¼
„ „ „Noordzee”	165½	166	166	+ ½
„ „ „Oostzee”	393	375	370	— 23

De *Amerikaansche afdeeling* was meerendeels zeer ongeanimeerd gestemd. In de eerste plaats kwamen de slotkoersen uit Wallstreet aan onze beurs uiterst onregelmatig binnen, hetgeen reeds niet zeer stimulerend op den zakenomvang kon werken, secundo waren de berichten van de overzijde van den Oceaan niet zoodanig, dat de handicap der onregelmatige telegrafische verbinding gemakkelijk

over het hoofd werd gezien. Het slot der berichtperiode geeft dan ook over het geheel gevoelige verliezen te aanschouwen.

	16 Sept.	19 Sept.	22 Sept.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry . . .	146¼/10	143¼/10	143½	— 3¾/10
Anaconda Copper	157¼	155¼	154¼	— 3¼
Un. States Steel Corp.	112¾	110¾	110½	— 2¼
Atchison Topeka	98¾	96½	96¼/10	— 2¼/10
Southern Pacific	110	108½	105½	— 4¾
Union Pacific	139	137¾	137½	— 1¾
Int.Merc.Marine afgest.	67¾/10	62¼/10	61¾/10	— 6¾/10
„ „ „ „ „ prefs.	175	174	172¾	— 2¼

De *geldmarkt* is, zooals reeds gezegd, zeer stroef geworden. In verband met de op handen zijnde emissies wordt het beschikbare kapitaal voor de te effectueeren stortingen gereserveerd, zoodat voor de beursbehoefden een veel geringer totaal beschikbaar blijft. De prolongatiekoers is dan ook reeds gemonteerd tot 5½ pCt., op welk niveau het aanbod nog slechts uiterst bescheiden kan worden genoemd.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

23 September 1919.

De oogstberichten uit de verschillende landen zijn over het algemeen in de afgelopen week zeer gunstig geweest. Argentinië bericht voldoende regenval, terwijl hetzelfde ook geldt voor Australië. Zooals reeds in een vorig overzicht vermeld, heeft ook de uitzaaier onder gunstige omstandigheden plaats gevonden.

De groote daling in de verschillende graanmarkten heeft ook in de afgelopen week nog aangehouden; alleen in de laatste dagen had een kleine reactie plaats, vooral de prijs van maïs te Chicago voor ouden oogst verbeterde niet onbelangrijk en ook de Argentijnsche markten toonden neiging tot stijgen. Voor Argentijnsche tarwe blijft voortdurend vraag en als gevolg daarvan is ook de prijs voor dit artikel gehandhaafd. Hoewel de prijs van Noord-Amerika in verhouding tot Zuid-Amerika te hoog is, worden toch steeds groote hoeveelheden van Noord-Amerika naar Engeland, Frankrijk en Italië uitgevoerd. De zichtbare voorraad in de Staten vermeerdert evenwel regelmatig, hetgeen in dezen tijd van het jaar een normaal verschijnsel is. De aanvoeren op de binnenlandsche markten zijn wat verminderd, doch blijven nog zeer groot.

De prijsdaling voor lijnzaad te Buenos Aires, welke aanvankelijk nog voortging, schijnt nu ook tot staan gekomen te zijn, althans de koersen der laatste dagen toonen een niet onbelangrijke verbetering. Nieuwe zaken naar Europa worden evenwel nog zoo goed als niet gedaan.

Nederland. De prijzen van maïs bleven dagelijks dalen, totdat even onder de f 370,— de vraag voor loco maïs voldoende was voor het aanbod en tengevolge daarvan de prijs wederom iets ophiep. In gerst gaat niets om, omdat alleen de Regeering aan de markt is tot f 450,—, welke prijs in verband met maïs geen attentie trekt. Haven verbeterde aanzienlijk tengevolge van vraag voor export. Andere voer-artikelen blijven kalm gestemd met weinig omzet.

Zie den staat van noteeringen op achterstaande pagina.

SUKKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per September	Londen			New York 96% Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated cif.	
19 Sept. 1919..	f —	64/9	48/—	58/—	7,28
12 „ 1919..	„ —	64/9	46/—	56/6	7,28
19 Sept. 1918..	„ —	64/9	—	36/9½	7,28
19 Sept. 1917..	„ —	53/9	—	—	6,90
21 Juli 1914..	„ 11½/10	18/—	—	—	3,28

1) fob.

De berichten uit Duitschland bevestigen, dat gedurende de periode van warm zomerweer het suikergehalte der bieten aanmerkelijk gestegen is en er daarom hoop bestaat op een goed rendement. Bij voortdurend wordt in suikerkringen aangedrongen op opheffing der z.g. „Zwangswirtschaft” en vrijlating van het artikel suiker. Daardoor alleen kan de uitzaaier in het volgende jaar uitgebreid worden en de suikerindustrie in het algemeen weder tot bloei komen.

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten:	22 Sept. 1919	15 Sept. 1919	22 Sept. 1918
	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Haver Sept.	Tarwe Oct.	Mats Oct.	Lijnzaad Oct.				
20 Sept. '19	226	146 ^{3/4}	66 ^{1/4}	15,70	8,35	25,75	Tarwe	—	—	—
13 „ '19	226	135 ^{1/2}	64 ^{1/2}	15,55	8,25	27,55	Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	—
20 Sept. '18	226	150 ^{3/8} ²⁾	73	11,05 ²⁾	5,70 ²⁾	25,90 ²⁾	Mais (La Plata)	374,—	388,—	—
20 Sept. '17	—	119 ¹⁾	60 ^{1/8}	—	9,35	22,40	Gerst (48 lb. feeding)	450,—	450,—	—
20 Sept. '16	149 ^{1/2}	86 ^{1/2}	45 ^{1/8}	10,40	5,20	14,—	Haver (38 lb. white clipped)	21,—	20,50	—
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾	Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	300,—	315,—	—
							Lijnzaad (La Plata)	830,—	920,—	—

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Oct.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	15-20 Sept. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Ooreen- k. t/daak 1918	15-20 Sept. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Ooreen- k. t/daak 1918	1919	1918
Tarwe	20	95.555	9.044	6.562	73.828	2.920	169.383	11.964
Rogge	282	9.800	—	—	19.953	—	29.753	—
Boekweit	—	3.728	—	—	—	—	3.728	—
Mais	2.777	97.356	—	—	5.908	4.590	103.264	4.590
Gerst	130	71.484	—	—	62.315	—	133.799	—
Haver	993	34.606	—	—	7.353	—	41.939	—
Lijnzaad	6.531	49.355	—	6.484	19.403	—	68.758	—
Lijnkoek	1.260	38.209	—	—	200	—	38.409	—
Tarwemeel	—	47.737	756	—	37.435	6.068	85.172	6.824
Andere meelsoorten	30	30.296	19.716	—	10.708	4.286	41.004	24.002

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Artikelen.	15-20 Sept. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Ooreen- k. t/daak 1918	15-20 Sept. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Ooreen- k. t/daak 1918	1919	1918
Tarwe	4.535	216.909	168.721	—	—	—	216.909	168.721
Mais	—	14.372	90.191	—	—	—	14.372	90.191
Rogge	—	56.712	5.174	—	—	—	56.712	5.174
Tarwemeel	—	144.506	68.916	—	—	8.807	144.506	77.723
Gerst	—	62.373	24.172	—	—	—	62.373	24.172
Haver	—	123.757	—	—	—	—	123.757	—
Lijnkoeken	—	2.412	—	—	—	—	2.412	—
Andere meelsoorten	—	119.991	33.588	—	—	9.510	119.991	43.098

Over den treurigen toestand der suikerindustrie in Hongarije meldt het „Prager Dagblad“: „De suikerfabricatie (1918/19) werd, toen de politieke omwenteling begon, door de storing van het spoorwegverkeer en den sterken achteruitgang der kolenvoorraden bijna volslagen onmogelijk gemaakt. Ter waarde van millioenen aan bieten werden vernietigd; de suikervoorziening van het onbezette gebied kon slechts met moeite in stand gehouden worden. Onder de Radenregering ging de aanplant ondanks alle verordeningen zoo sterk achteruit, dat voor de 14 in het onbezette gebied liggende suikerfabrieken hoegenaamd geen toevoer van bieten bestond. Tengevolge der slechte arbeidstoestanden en der ongewone weersgesteldheid is van de beplante oppervlakte slechts een geringe bietenoogst te verwachten. Doch zelfs hiervoor is de voorraad kolen lang niet toereikend, zoodat Hongarije, dat anders suiker uitvoerde, voor het volgende jaar op invoer van dit artikel aangevezen is.”

De zichtbare voorraden bedragen volgens F.O. Licht:

		1919	1918	1917	
Duitschland	1 Sept. ¹⁾	290.278	322.991	166.194	tons
Oostenrijk	1 „ ¹⁾	200.000*	250.000*	305.000*	„
Frankrijk	1 „ ¹⁾	10.416	26.680	39.012	„
België	1 „ ¹⁾	48.500*	50.539	13.824	„
Nederland	15 Aug. ..	28.686	34.437	80.510	„
Engeland	1 „ ..	418.814	303.434	140.248	„
Totaal Europa		996.694	988.081	744.788	tons
V. S. v. N. A.	7 Aug. ..	53.150	46.961	176.791	„
Cubahavens	18 „ ..	974.625	615.450	373.428	„

Totaal 2.024.469 1.650.492 1.295.007 tons

* Raming. ¹⁾ 1918/17/16.

In Engeland wordt Javasuiker Sept./Nov.-afschep met Sh. 49/- f.o.b. en Sh. 66/6 c.i.f. Londen genoteerd; voor American Granulated Januari-afschep zijn er koopers tot Sh. 59/- en voor Jan./Maart-afschep tot Sh. 58/- c.i.f. U.K.

Uit Java kwamen geen nieuwe berichten betreffende de markt binnen, die kalm is. De telegrafische rendementscijfers van 147 fabrieken per 31 Aug. zijn in doorsnee ruim 10 pCt. lager dan verleden jaar. Dit gevoegd bij eene mindere aanplant van 15 pCt., kan men den oogst voor dit jaar op ongeveer 25 pCt. beneden dien van het vorige jaar taxeren, dus op ongeveer 1.350.000 tons.

Cuba-statistiek:	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 13 Sept.	32.500	20.005	13.393 tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	3.724.788	3.235.211	2.941.243 „
Werkende fabrieken	2	4	?

¹⁾ 1918/17/16.

Nadere berichten over eene eventuele controle en prijsbepaling voor den a.s. oogst, die voor den wereldprijs van suiker van groote beteekenis zal zijn, werden nog niet ontvangen.

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week was de rubbermarkt aan groote schommelingen onderhevig. Aanvankelijk was Amerika met groote kooporders in de markt, zoowel in Europa als in Indië. De prijzen liepen hier op tot ongeveer 145 cents, terwijl in Londen tot 2/5 toe betaald werd voor prima Crêpe. Tegelijkertijd kwamen uit Indië berichten van afdoeningen tot 160 cents toe per 1/2 K.G., hetgeen klaarblijkelijk veroorzaakt werd door aankopen voor rekening van Chineesche speculanten.

Op het einde der week echter trad een reactie in. Amerikaansche orders bleven uit en de prijzen daalden tot ongeveer 2/3 voor loco.

De noteeringen luiden:		einde voorafg. week	2/3 ¹⁾ / ₄
Prima Crêpe loco	2/3	2/3 ¹⁾ / ₄	2/3 ¹⁾ / ₄
Smoked sheets „	2/2 ³⁾ / ₄	2/2 ³⁾ / ₄	2/2 ³⁾ / ₄
Prima Crêpe Oct./Dec. ..	2/3 ¹⁾ / ₄	2/4	2/4
„ „ Jan./Juni ..	2/3 ¹⁾ / ₄	2/5	2/5
Para	2/6 ¹⁾ / ₂	2/6	2/6

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 3 September 1919.

In afwachting van de publicatie van het bureaubericht, was de vraag naar Amerikaansche katoen niet groot en bleven prijzen vrijwel onveranderd, doch toen de cijfers bekend werden, daalde de markt te New York 70 à 80 punten, terwijl noteeringen in Liverpool in overeenstemming daarmee eveneens verlaagd werden. De gemiddelde conditie van den oogst van dit jaar op 25 Augustus j.l. wordt aangegeven als 61,4 %, hetwelk 5,7 % slechter is dan op 25 Juli j.l., doch 5,7 % beter dan verleden jaar, zoodat dan ook een eenigszins grootere oogst wordt verwacht. Deze cijfers waren reeds tot op zekere hoogte in de noteeringen

gedisconteerd, zoodat deze ook niet veel veranderd zijn. Egyptische katoen blijft kalm, maar noteeringen van „Good fair Sakel” zijn 50 punten gestegen. Er is nog geen verbetering in de vraag voor Amerikaansche garens en voor spinners is het moeilijk hunne noteeringen te handhaven. Speciaal in kettinggarens loopen nog groote contracten, maar er gaat weinig om en dit heeft steeds invloed op de noteeringen. Inslaggarens zijn kalm en prijzen daarvan zijn wat lager. Binnenlandsche koopers plaatsen weinig orders, ook al omdat er in manufacturen voor de grotere markten weinig omgaat. De exportvraag is niet levendig, doch bij de groote moeilijkheden, vooral in verband met de valutakwestie, valt dit niet tegen. De markten in den Levant hebben verschillende orders geplaatst en ook voor Nederland en Scandinavië worden geregeld zaken afgesloten. In België, Frankrijk en Italië zijn zaken vrijwel onmogelijk door de zeer ongunstige wisselkoersen, terwijl zulks natuurlijk nog meer geldt voor Duitsland en Oostenrijk. Spinners hebben echter nog voldoende oude contracten, zoodat er geen voorraden zijn. De beste Egyptische garens worden steeds duurder en spinners daarvan zijn voor geruimen tijd bezet. Voor gewone Egyptische garens is de vraag wat minder en prijzen daarvan zijn vrijwel onveranderd.

Wat de doekmarkt betreft zijn er weinig zaken aan de markt, doch de stemming blijft vast. Fabrikanten hebben over het algemeen veel orders geboekt en vinden het dus niet erg om eens wat minder te verkoopen, ook al in verband met de zeer hooge kostprijzen, waardoor het risico natuurlijk veel grooter is. Bovendien maken de koersfluctuaties, ook al in verband met de zilverbijzen, transacties op langen termijn zeer moeilijk. Men weet werkelijk niet, wat men hiervan nog kan verwachten en het is in verband daarmee niet te verwonderen, dat velen daarom de markt voorloopig liever eens aanzien.

Liverpoolnoteeringen (loco)	27 Aug.	3 Sept.	10 Sept.
F.G.F. Sakellaridis	30,—	30,—	30,—
G.F. No. 1 Oomra	15,60	15,35	14,45
T.T. op Indië	1/10	1/10	1/10
T.T. op Hongkong	3/11 1/2	3/11 3/4	4/0 1/2
T.T. op Shanghai	5/11 1/2	5/11 1/2	6/0

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	22 Sept. '19	15 Sept. '19	8 Sept. '19	23 Sept. '18	22 Sept. '17
New York voor Middling	31.60 c	29.55 c	29.45 c	33.25 c	25.70 c
New Orleans voor Middling	31,— c	29,— c	29,— c	32.75 c	23.50 c
Liverpool voor Middling	18,73 d	18,79 d	18,61 d	24.30 d ¹⁾	17,82 d ²⁾

¹⁾ Good Middling Texas. ²⁾ 21 Sept. 1917.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 19 Sept. '19	Overeenkomstige perioden	
		1918	1917
Ontvangsten Gulf-Havens..	366	544	650
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	822	534	169
„ „ t Vasteland.			
„ „ Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	19 Sept. '19	20 Sept. '18	21 Sept. '17
Amerik. havens.....	634	832	557
Binnenland.....	727	710	294
New York.....	?	?	65
New Orleans.....	?	?	85
Liverpool.....	?	161 ¹⁾	261

¹⁾ 21 Sept. 1919.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Van de huidenmarkt valt deze week weinig nieuws te vermelden. In Londen, Havre en Antwerpen zijn veel zaken gedaan, met speculatie op de lagere valuta. De markt blijft echter overal vast en het is hoofdzakelijk Nederland geweest, dat in de afgelopen week aan de markt was voor belangrijke aankopen.

De Liebig-Maatschappij zal op 30 dezer in veiling brengen: ongeveer 15.000 Colon Liebig-ossen, slachting April tot 4 Mei „ 10.000 Fray Bentos-ossen, „ „ „ 9 „ welke verwacht worden ongeveer 24 1/2 tot 24 1/4 pence te zullen opbrengen.

Inlandsche huiden en vellen zonder nieuwe gezichtspunten.

Looistooffen meer aanbod, doch steeds vast. Aan de markt is circa 200 ton vaste quebracho-extract Forestal Ordinary loco waar, a f 65,— per 100 K.G.

20 September 1919.

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

In de afgelopen week was de waterstand op den Rijn steeds teruggaande, zoodat Cauber Pegel einde der week 1,15 M. aantoonde.

Te Rotterdam was zoo goed als alle beschikbare ruimte opgenomen in daghuur, varieerende tusschen 3 1/2 en 4 cents per ton per dag. Vele dezer schepen werden leeg opgesleept naar de Ruhrhavens om aldaar exportkolen te laden voor Frankrijk, met welker levering Duitsland thans een aanvang heeft gemaakt.

Ook in de Ruhrhavens werd alle beschikbare ruimte tegen een vracht van Mk. 6,—/6,50 per ton naar Mannheim opgenomen, welke vracht niet schitterend te noemen is met het oog op den lagen waterstand, waardoor de schepen zeer weinig kunnen medenemen.

Te slepen was er van Rotterdam naar de Ruhrhavens voor de beschikbare booten voldoende; het sleeploon varieerde tusschen 65 tot 80 cents boven het 50-cents-tarief, terwijl in de Ruhrhavens sleepkracht te weinig was. Door den lagen waterstand moeten nl. veel schepen, welke beladen van Antwerpen komen, te Ruhrort worden gelicht, waardoor een kleine opeenhooping is ontstaan. Bovendien maken de sleepbooten door den lagen waterstand zeer lange reizen, met het gevolg, dat het sleeploon de ongekende hoogte bereikte van Mk. 7,80 per ton, hetgeen voor Duitse schepen zeer hoog, voor Nederlandsche schepen daarentegen door den verbazend lagen markstand nog laag te noemen is.

Gezien het feit, dat de productie van de mijnen in het Ruhrgebied met den dag toeneemt, kan men er op rekenen, dat in de eerste maanden het vervoer van de Ruhrhavens zeer levendig zal zijn.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
15/20 Sept. 1919	—	—	¹⁾ f 80,—	²⁾ 8/6	160/—	²⁾ 65/—
8/13 „ 1919	—	—	¹⁾ f 90,—	²⁾ 8/6	170/—	²⁾ 65/—
16/21 Sept. 1918	—	—	—	50/—	—	225/—
17/22 Sept. 1917	—	—	f 7,—	30/—	—	145/—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/—	12/—

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
15/20 Sept. 1919 ¹⁾	54/—	52/6	50/—	40/—	f 10,—	Kr. 30
8/13 „ 1919 ²⁾	25/6	51/—	47/6	40/—	„ 10,—	„ 30
16/21 Sept. 1918	69/—	101/3	200/—	120/—	—	„ 205,—
17/22 Sept. 1917	69/—	101/3	—	85/—	—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	4/—

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
15/20 Sept. 1919.....	127/6	215/— ⁴⁾	—	245/—
8/13 „ 1919.....	120/—	215/— ⁴⁾	—	245/—
16/21 Sept. 1918.....	275/—	500/—	—	190/—
17/22 Sept. 1917.....	—	500/—	—	190/—
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/—	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

³⁾ Voor neutrale schepen onder geallieerd time charter.

⁴⁾ Vrij.

* Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEÛWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.
PROSPECTUS GRATIS.

GRONINGSCH E CREDIET- EN HANDELSBANK

GRONINGEN, APeldoORN, APPINGEDAM, ASSEN EN VEENDAM

Kapitaal f 5.000.000,—

Geplaatsd en volgestort f 2.500.000,—

Reserves ruim. f 478.000,—

VERSCHAFT BEDRIJFSKAPITAAL AAN
LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID

INCASSO — DEPOSITO — SAFE DEPOSIT

WEISE & Co. ROTTERDAM
AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

DOVER, BOULOGNE s/M., CORUÑA, VIGO,
LISSABON, LAS PALMAS, PERNAMBUCO,
BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTE-
VIDEO en BUENOS AIRES.

DE FRIESCHE BANK

LEEÛWARDEN, BOLSWARD, DOKKUM, DRACHTEN, FRANEKER, GORREDIJK, HARLINGEN,
HEERENVEEN; JOURE, LEMMER, SNEEK, STEENWIJK EN WOLVEGA.

GESTORT KAPITAAL: f 3.000.000,—

RESERVE f 300.000,—

Billijk incasso-tarief voor geheel Friesland en Noordelijk Overijsel.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard
door Mr. G. VISSERING Prijs f 1,50

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië
door Mr. G. J. FABIUS Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S, UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam